

GALZA PRESS

Veselo i vážne, všetkým dobre padne včera, zajtra, dnes čítať GALZAPRESS

Informačný „kvartálnik“ nielen o Bytči a okolí,
nielen o histórii ale aj o súčasnosti

4

Ročník XI.
2023

V elektronickej podobe nás nájdete na:

www.collectorum.eu, www.velkabytca.sk

Teraz vychádza posledné číslo nášho kvartálnika v roku 2023. Mimoriadne rozšírené číslo na 24-tich stranách. V úvode vyslovujeme poďakovanie našim čitateľom, priaznivcom a podporovateľom. Ďakujeme všetkým, nebudeme menovať, ktorí nám venovali 2% zo svojej zaplatenej dane. Ďakujeme aj nášmu sympatizantovi Rudolfovi Pajgerovi z Bytče a jeho firme **RP - ŠPED SLOVAKIA**, s.r.o. ktorý nám venoval sponzorský peňažný dar. Ďakujeme za spoluprácu Mestskému úradu v Bytči, primátorovi Ing. Miroslavovi Minárčikovi a všetkým poslancom mestského zastupiteľstva v Bytči za spoluprácu a taktiež ďakujeme PhDr. Janke Kurcárovej, riaditeľke Archívu v Bytči a Mgr. Ondrejovi Čerepovi, z archívu Žilina. Ďakujeme našim kritikom za ich vecnú kritiku, nakoľko aj vecná kritika nám napomáha sa posúvať dopredu. Teda, až dlho nevykecávame a nerozpisujeme sa, my galzáci, Martin, Jozef a Barča vám prajeme **Šťastné a veselé** prežitie vianočných sviatkov, veľa božieho požehnania a všetko dobré do nového roku 2024, pevné zdravie a veľa nápadov!! Pri tejto príležitosti sa k nášmu vinšu pripájajú aj naši kolegovia a galzáci zo zákulisia a to náš webmaster Bc. Peter Drábik

(vľavo) a Ing. Juraj Hikl (vpravo).

V mesiaci október nám vypracovala a zaregistrovala notárka z Bytče JUDr. Mária Kalašová Notársku zápisnicu. Po tomto notárskom úkone nám môžu naši čitatelia a fanúšikovia venovať zo svojej zaplatenej dane 2%. Teda, zaplatená daň je 100% pre Galzu sú 2% a štát dostane 98%. Ďakujeme.

Primátor Miroslav Minárčík s vdp. kaplánom Michalom Mesjarom pri rozsvietení prvej adventnej sviečky dňa 3.12.2023. Foto: Renáta Minárčíková

Foto z primátorskej kapustnice. Fotené 16.12.2023, Mária Kľučiarová, Miroslav Minárčík a Marta Mičietová. Zdroj: Milan Kosec. Spracoval PhDr. Martin Gácik

Galza informuje

Gratulujeme k narodeninám našej čitateľke

Dňa 02. 11. 2023 sa dožila 70 rokov naša čitateľka Mária Majzelová

Hodovú sv. omšu (1.11.2023) v Bytči slúžil bytčiansky rodák vdp. Michal Keglúšek (v strede s kyticou spolu s vdp. kaplánom Michalom Mesjarom a vdp. Petrom Švecom. Na omši sa zúčastnil aj primátor mesta Bytča s manželkou Renátou.

Občianske združenie Galza vydalo s podporou grantového fondu mesta Bytča odznak s certifikátom v počte 100 kusov. Odznak vyrobili v Mincovni Kremnica, štátny podnik. Kalendár vydal fotograf Ján Daniš v počte 6 kusov. Námetom boli Mala Fatra, Západné Tatry a Vysoké Tatry.

Pozdravov ZŠ bolo vytlačených 100 kusov pohľadnic

Spracoval PhDr. Martin Gácik

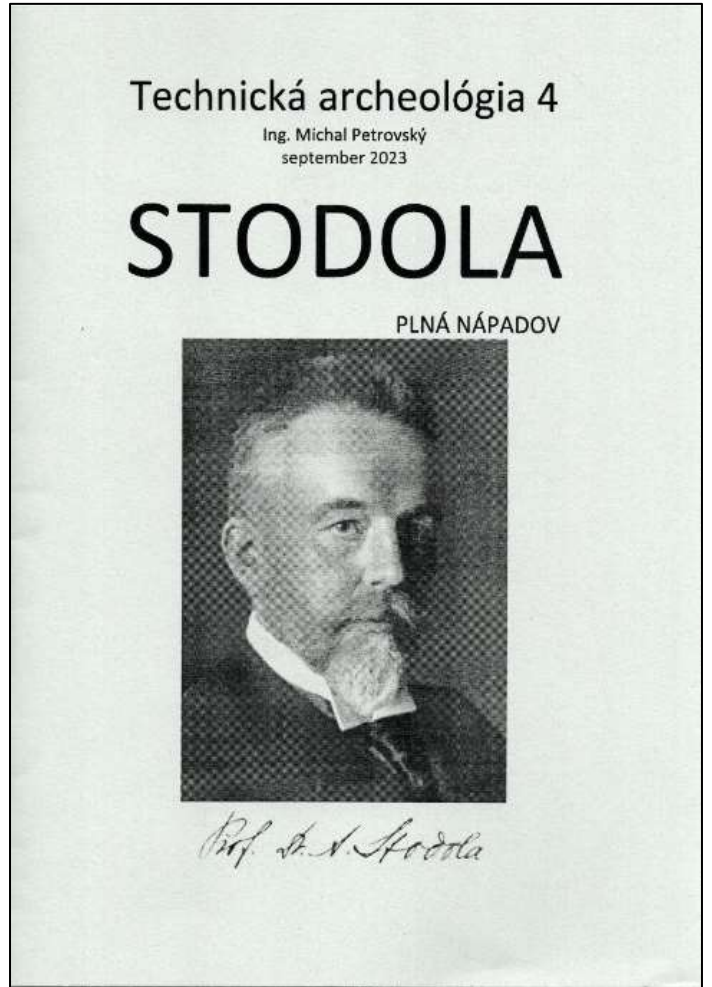

Fotograf Ján Rabara vytlačil 400 kusov stolných a 300 kusov malých vreckových kalendárov

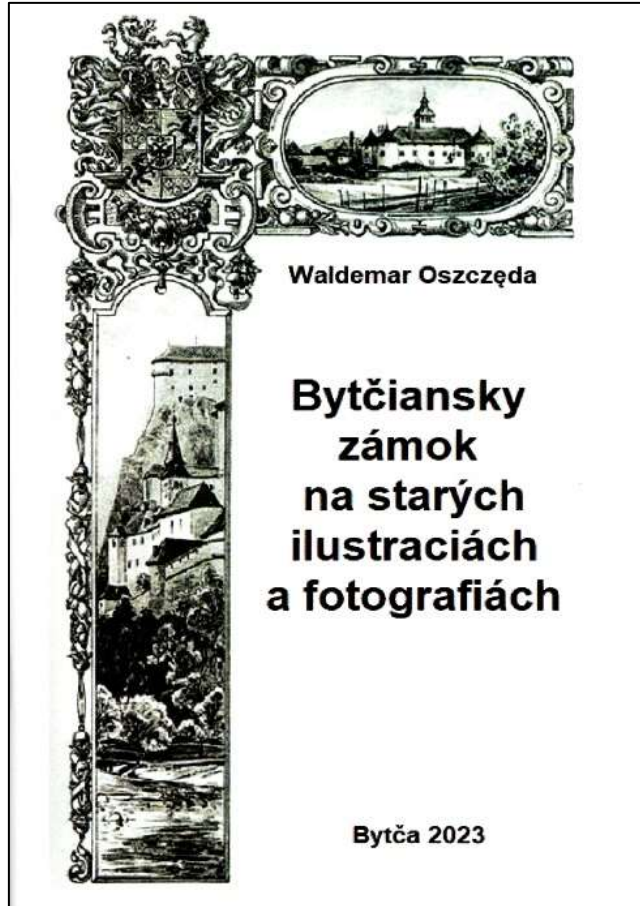

Pribudlo do našej knižnice

Mestský klub: Klub muzeálnej a galerijnej spoločnosti v Bytči vydal brožúru Technická archeológia IV, ktorej autor je Michal Petrovský. Autor vyzýva na spoluprácu mladých ľudí k technickej oblasti.

Občianske združenie Galza vydalo brožúru s názvom Bytčiansky zámok na starých ilustráciách a fotografiách, autor Waldemar Oszczeda. Brožúra je podporená z mesta Bytča - grantový fond mesta Bytča

Napísali o Galze vo svete

Spracoval PhDr. Martin Gácik

Nezabudnutí susedia v Bytči

Pokračovanie z minulého čísla 3/2023

Roza Kohnová 54 r
Pavol Kohn 19 r
Oskar Kohn 17 r
Janetta Kohnová 64 r
Mária Kohnová 14 r
Selma Kugelová 51 r
Vojtech Kun 46 r
Eliška Kunová 47 r

Martin Kun 50 r
Pavol Kun 18 r
Izidor Knöpfelmacher
70 r
Júlia
Knöpfelmacherová 62 r
Etela Krausová 51 r
Vojtech Lang 43 r

Mária Langfelderová
57 r
Karolína
Leimdörferová 57 r
Viliam Leimdörfer 19 r
Imrich Kemény 31 r
Irena Kleinová 62 r
Jakub Klein 76 r

Ladislav Klein 39 r
Irena Kleinová 70 r
Viola Kleinová 34 r
Emil Kling 23 r
Anna Klingová 26 r
Žigmund Kohn 53 r
Alžbeta Kohnová 46 r

Zoznam záchrancov

Martin Žilka
Elena Žilková
Mária Vidová
Jozef Vido
Alexander Michnovci

Žofia Michnová
Žofia Michnová
Ján Lacko
Ol'ga Lacková
Štefan Truben

Spracoval Michal Filek

0. ročník súťaže vo varení gulášu – O Bytčiansku varešku

V sobotu dňa 23.9.2023 sa „na kaplnke“ v Bytči uskutočnil 0. ročník súťaže vo varení gulášu – **O Bytčiansku varešku**. Súťaže sa zúčastnilo celkovo 30 družstiev, z ktorých bolo ocenených najlepších šesť. Prvé dve ceny boli pohár a kotlina, tretia cena pohár a kotlík, štvrtá, piata a šiesta cena pohár a darčekový kôš. Na prvom mieste sa umiestnilo družstvo p. Petra Vavra, na druhom mieste družstvo p. Pekaríka, na treťom družstvo p. Malíka, štvrté miesto družstvo p. Dušana Benička, na piatom mieste sa umiestnilo družstvo p. Majerčíka a na šiestom mieste družstvo p. Uhereka. Všetky súťažné družstvá dostali diplom za účasť a medaile. Počas celého dňa prebiehalo maľovanie na tvár pre deti. O občerstvenie sa postarali hasiči z DHZ Bytča. Po vyhodnotení súťaže sa losovala bohatá tombola, po celý deň moderoval a hral DJ Papánek a vystúpili Helligonkári Feješovci. Túto akciu organizovali – p. Jozef Ačjak, Dominik Gašperík, manželia Dobešovci, mesto Bytča a DHZ Bytča

Víťazný tím je na fotke. Šéfovia ďalších tímov a súťažiaci: Podolan, Uherek, Holincová, Hnilický, Tichá, Dekanjiri, Mičienka Martin, Dunaj, Pavlík, Frolo, Dobeš, Čakanek, Zrebný, Malík, Vavro, Majerčík, Sakala, Trulík, Mišejka, MsÚ, Kvašňovský, Martin Mahút a členovia: Ivan Mahút a Pavol Gärtner, Trulíková, Gallo, Stachová, Ciesarik, Bulo, Pekarík, Kolek. Zoznam nám poskytla Michaela Dobešová.

Na fotke: v čiapke Drahomír Hudeček, Mário Šukala, Peter Vavro a Milan Majstrík

Odchod do civilu v Mestskej polícii v Bytči

V mesiaci august 2023 skončil vo funkcií náčelníka mestskej polície a člena mestskej polície v Bytči Marek Smetana (foto vľavo). jeho predchodca vo vedení mestskej polície v Bytči bol Peter Majstrík (foto vpravo). V súčasnosti dočasne vedie mestskú políciu Miroslav Jurgoš.

V decembri 2023 sa mestská polícia rozlúčila s Petrom Majstríkom, ktorý odchádza do civilu. Redakcia Galzapressu praje aktívny život v civilu.

Spracoval PhDr. Martin Gácik

Bytčania a Bytčiansko v 1944

V tomto čísle sa v našom rozprávaní preniesieme do roku 1944. Informácie sme získali v Štátnom archíve v Žiline, fond prezidiálne, krabica, rok 1944.

Okresný náčelník vo Veľkej Bytči dňa 18. apríla 1944 pod číslom jednania D1/231/1944 v predmete veci: Svolanie ustanovujúcej schôdzky obecného výboru obce Veľké Rovné hlási nasledovné.

„Na základe paragrafu 10 odseku 1, zákona číslo 171/1943 svolávam ustanovujúcu schôdzku obecného výboru obce Veľké Rovné na deň 22. apríla 1943 na 15 hodinu odpolednia, na Notársky úrad vo Veľkom Rovnom. Denný poriadok: Otvorenie schôdzky, Vybranie prísahy od členov a náhradníkov obecného výboru, Uvedenie starostu do úradu.“

Pozvanie doručili: Michal Greguš, Štefan Bystričan, Jozef Mičieta, Jozef Drndul, Pavel Ďuriš, Adam Huserík, František Hnidzík, Jozef Kurucár Ch. Jozef Učník, Pavol Ovseník, Imrich Králik, Pavel Tabaček.

Pod číslom jednania D1/314/1944 Okresný náčelník vo Veľkej Bytči zvolal na deň 30. apríla 1944 o 11.30 do zasadacej siene okresného úradu vo Veľkej Bytči zasadnutie a to ustanovujúcu schôdzku obecného výboru obce Veľká Bytča. Pozvaní boli: Dr. Martin Mičura, Michal Fundárek mladší, Dr. Pavol Šurlák, Pavol Tiso, Mikuláš Fundárek, Viktor Arleth, Ján Treskoň, Štefan Božek, Anton Břežinský, Štefan Pálfy, Štefan Ďurana, Jozef Pálfy.

Pod číslom jednania 22/380/1944 T. /B. zo dňa 28. apríla 1944 vo veci Návrh členov v obecnom výbore Setechov Vypracoval Obvodný sekretariát Hlinkovej slovenskej ľudovej strany vo Veľkej Bytči, ulica Mičurova číslo 398 návrh na riadnych a náhradných členov do obecného výboru obce Setechov.

Riadni členovia: Ján Kubica stolár, Jozef Čičút roľník, Ignác Hájek roľník, Andrej Fupšo roľník, Jozef Polko mladší roľník, Ján Kubian roľník.

Náhradní členovia: Štefan Mikuláš robotník, Ladislav Majerský roľník, Juraj Ometák roľník, Jozef Kubica robotník, Andrej Holínek roľník, František Kolek robotník.

Dňa 07. mája 1944 v obci Hrabové sa konala ustanovujúca schôdza za účelom vymenovania členov obecného výboru a ich náhradníkov. Novovymenovaní členovia a ich náhradníci zložili prísahu s týmto textom: „Prisahám Bohu Všemohúcemu a Vševedúcemu, že budem verný Slovenskej republike, že budem zachovávať všetky zákony a nariadenie, že úradné tajomstvo neprežradím a, že budem svoje povinnosti plniť v záujme obce náležite a svedomito. Tak mi Pán Boh pomáhaj! Prísahu zložili do rúk predsedu a teda okresného náčelníka Štefana Komára. Predseda pogratuloval novovymenovanému starostovi obce a súčasne poďakoval doterajšiemu vládnemu komisárovi Františkovi Vozárikovi za jeho svedomitú prácu pre obec Hrabové. Overovateľmi zápisnice boli: Ján Gaňa Šlesar a Jozef Gaňa. Funkčné obdobie nového výboru malo trvať 5 rokov. Teda do roku 1949.

Členovia výboru boli: Albert Praženica, Mikuláš Gajdošík, Martin Gajdošík, Pavol Bohuš, Jozef Gaňa, Jozef Frívald.

Náhradníci boli: Kornel Gaňa, Frantiek Bušfy, Demeter Kuchar, Ján Gaňa, Štefan Sedlák, Hrehor Hrabovský. Hostia boli: Pavol Šukala vicinálny cechmajster a Kazimír Treskoň vedúci notár. Hostom sa stal tiež František Vozárik.

Dňa 20. 05, 1944 sa konala v obci Petrovice ustanovujúca schôdzka obecného výboru sa dozvedáme: prítomní boli: Štefan Komár, okresný náčelník, a vystupoval tu aj ako predseda ustanovujúcej schôdzky, Jozef Rezák, vedúci notár a na schôdzi bol zapisovateľ, Jozef Bielčík, Štefan Komada, Ján Šupena, Vincent Levko, Cyril Kerak, František Pavelek, Štefan Rajčan, Klement Frolo, Ján Židek, Ján Mahdík, Štefan Adamík všetci ako členovia obecného výboru a dôstojný pán Jozef Cibul'a a Alfonz Elischer ako hostia. Vedením zápisnice okresný náčelník Štefan Komár poveril Jozefa Rezáka, vedúceho notára a za overovateľov ustanovil Ignáca Levku a Štefana Rajčana. Okresný náčelník Štefan Komár okrem iného povedal, že návrh na menovanie za riadnych a náhradných členov bol zostavený predsedníctvom miestnej organizácie Hlinkovej slovenskej ľudovej strany v obci Petrovice a po prevedení volieb, výsledok týchto predsedníctvom Okresnej organizácie Hlinkovej slovenskej ľudovej strany vo Veľkej Bytči schválený, ktorá tiež potom podala návrh Okresnému úradu vo Veľkej Bytči za účelom vymenovania starostu, podstarostu aj ostatných členov a náhradníkov obecného výboru. Starostom sa stal Jozef Bielčík a podstarostom Štefan Komada. Po zložení prísahy a uvedení nového starostu a podstarostu do funkcie okresný náčelník poďakoval doterajšiemu vládnemu komisárovi Františkovi Pavelekovi za jeho svedomitú prácu.

Zo zápisnice napísanej dňa 21. mája 1944 v obci Pšurnovice pri príležitosti ustanovujúcej schôdzky obecného výboru sa dozvedáme: prítomní boli: Jozef Rezák vedúci notár ako predseda ustanovujúcej schôdzky, Karol Sakala, Cyprian Dudoň, Jozef Papánek, Štefan Papánek, Ján Lovás, Karol Greguš, Jozef Sakala, Imrich Kypus, Jozef Papánek, Ján Michálek, Ján Kypús, Blažej Kremeň – to boli členovia obecného výboru. Poverenie na ustanovujúcu schôdzu malo číslo jednania D1 232/1944. Karol Sakala sa stal starostom obce Pšurnovice a podstarostom sa stal Cyprian Dudoň.

Dňa 25. mája 1944 sa v obci Setechov konala schôdza pri príležitosti ustanovujúcej schôdzky obecného výboru. Prítomní boli: Jozef Rezák vedúci notár a predseda ustanovujúcej schôdzky, ďalej tu boli prítomní Ján Kubica, Ján Kubian, Jozef Čičút, Andrej Fupčo, Ondrej Holínek, Jozef Kubica Pánik, Ladislav Majerský, Ignác Hájek, Štefan Mikuláš, Juraj Ometák, František Kolek. Overovateľmi zápisnice boli poverení Ján Kubica a Ondrej Fupšo. Skonštatovali, že všetci členovia, ako aj náhradní členovia obecného výboru až na výnimku Jozefa Polku mladšieho (Jozef Polko mladší v tom čase vykonával vojenskú činnú službu) boli riadne predvolaní a riadne sa dostavili na

schôdzku. Po zložení predpísanej prísahy do funkcie starostu vymenovali v obci Setechov Jána Kubicu a do funkcie podstarostu obce Setechov Jozefa Čičúta. Dňa 25. mája 1944 sa v obci Hliník nad Váhom konala ustanovujúca schôdzka obecného výboru. Prítomní bol okresný náčelník vo Veľkej Bytči Štefan Komár a vykonával tu funkciu predsedu ustanovujúcej schôdzky. Ostatní prítomní boli: Valent Melluš vedúci notár ako zapisovateľ, Jozef Pavlík, Jozef Šmatlák, Jozef Kasagrand, Hugo Chura, Ján Pavelek, Gašpar Koniar, František Chudý, Anton Huber, Jozef Gábriš, Pavol Mičušík, Andrej Mrena a Imrich Masiarik ako členovia obecného výboru. Starostom obce Hliník nad Váhom sa stal Jozef Pavlík, podstarostom obce Hliník nad Váhom sa stal Jozef Šmatlák. Číslo jednania zápisnice je 2,650/44. administratívne.

V krabici sme objavili aj dokument podpísaný por. del. Emil Tiso s dátumom 09. 06. 1944. Jedná sa o protiletecké opatrenia a je adresovaný športovému klubu s názvom Slovan vo Veľkej Bytči. Z dokumentu citujeme: „Na základe nariadenia MNO číslo 11.527-CPO-1944 preveďte nasledujúce protiletecké ochranné opatrenia a vykonanie týchto hláste do 20. 06. 1944 na tunajšie veliteľstvo CPO: Poriadateľstvo športových podnikov musí byť počas športového podniku zapojené na výstražnú sieť (prakticky sleduje poplachové znamenia). Len čo je vyhlásené letecké nebezpečenstvo, vyzve sa obecnosť, aby sa najkratšou cestou vzdialilo z hľadiska. Poriadateľstvo športového podniku má mať po ruke najmenej 20 samaritánov s príslušným výstrojom.“ Podobný prípis sme našli aj s uvedením adresáta Kino Tatra vo Veľkej Bytči. Podpísaný je takisto por., Del. Emil Tiso a dátum je 09. 06. 1944.

Žandárska stanica Predmier, okres Veľká Bytča číslo jednania 139/dôverné/41 vo veci Bayer František a Antónia Filípková z Hrabového, odplombovanie rádioprijímačov. Dokument podpísal vedením žandárskej stanice poverený žandár Kuciak a dokument obsahuje dátum 13. 06. 1944.

Z dokumentu citujeme: „Oznamujem, že František Bayer a Antonia Filípková rodená Koželuhová z Hrabového, ktorým boli dňa 04. 07. 1941 nami zaplombované rádioprijímače na slovenskú vysielaciu stanicu, v mesiaci máj 1944 následkom opráv plomby porušili, o čom nás včas majitelia rádioprijímačov upovedomili. Menovaní sa chovajú lojálne, žiadne podozrenie od roku 1941 proti nim z protištátnej činnosti nebolo zistené, ani nám oznámené, preto rádioprijímače neboli im viac zaplombované, ale voľne ponechané.“

Hlinková slovenská ľudová strana, okresná organizácia vo Veľkej Bytči, ulica Mičurová číslo 398 pod číslom jednania 68/1944 zo dňa 04. 07. 1944 zaslala Okresnému úradu vo Veľkej Bytči návrh členov a náhadníkov do obecného výboru v Malej Bytči. Tento návrh vypracovala okresná organizácia po dohode s predsedom miestnej organizácie Hlinkovej slovenskej ľudovej strany v obci Malá Bytča Jurajom Šimom. Juraj Šimo vykonával funkciu starostu obce a za riadneho člena navrhli Štefana Pavlíka, povoláním roľník, obyvateľ obce Malá Bytča číslo 73 a Jozef Bolguš povoláním roľník v Malej Bytči, osada Mikšová číslo 34. Tu sa jedná o doplnovacie návrhy a menovania. Kompletný zoznam sme v archíve nenašli.

V krabici sme našli Evidenčné záznamy motorových vozidiel Civilnej protileteckej ochrana (CPO). Dokumenty majú označenie Preukaz 1, Preukaz 2.

Dokument s označením Preukaz 1 Evidenčný záznam motorového vozidla CPO podpísal vo Veľkej Bytči dňa 04. 07. 1944, podpísaný Obvodový veliteľ CPO

1, druh osobné auto, 2, značka Mercedes 230, 3, typ 1939, 4, evidenčné číslo S-25.056, 5, majiteľ Dr. Imrich Malobický, vnútorná správa veľkostatku, 6, používateľ Obvodové veliteľstvo CPO vo Veľkej Bytči, 7, vodič Dr. Imrich Malobický vnútorná správa veľkostatku, 8, P-povolenie nemá, 9, vozidlo garážuje u Dr. Pokorného ulica Štefániková číslo 549, 10, vydané bloky to je bez záznamu neobsahuje údaje ani deň a ani litre, 11, pre vozidlo je určený rayon okres Veľká Bytča, 12, vozidlo má povolenie mimo rayonu na trati po hradskej ceste do Považskej Bystrice, Žiliny a Turčianský svätý Martin.

Dokument s označením Preukaz číslo 2 Evidenčný záznam motorového vozidla CPO je bez dátumu, vypracoval ho Obvodový veliteľ CPO. 1, druh osobné, 2, značka Tatra, 3, typ Tatra 57, 4, evidenčné číslo S-25.015, 5, majiteľ Viktor Arleth, 6, používateľ MV CPO, 7, vodič Viktor Arleth, 8, P-povolenie má lebo nemá, tu je bez záznamu, 9, m vozidlo garážuje vo Veľkej Bytči ulica Štefániková číslo 69, 10, vydané bloky s dátumom a litrami, neobsahuje žiaden záznam, 11, pre vozidlo je určený rayon okres Veľká Bytča, 12, vozidlo má povolenie mimo rayonu na trati Veľká Bytča a Bytča - Žilina.

Pod číslom jednania D1/512/1944 s dátumom Veľká Bytča dňa 04. 07. 1944 vo veci Zabranie motorového vozidla pre službu CPO podpísal okresný náčelník a obvodný veliteľ CPO dokument adresovaný Dr. Imrichovi Malobickému, vnútornému správcovi veľkostatku vo Veľkej Bytči. Z dokumentu citujeme: Podľa paragrafu 12 zákona číslo 280/1940 Sl. zákona a so súhlasom MNO- CPO číslo 20374/techn. 1944 zaberám Vaše motorové vozidlo evidenčné číslo S-25.056 pre služby CPO. Spomenuté motorové vozidlo musí byť označené značkou CPO na ľavom prednom a zadnom blatníku na najviac viditeľnom mieste a to tak, že písmená CPO v rozmere hrúbka 10 mm a výška 70 mm sú v bielom elipsovitom poli v rozmeroch elipsy 200 mm krát 120 mm.

Pre prípad zasadenia spomenutého vozidla treba toto označiť tak, že elipsa so znakmi CPO sa prečiarne od ľavého rohu hore k pravému rohu dolu červenou uhlopriečkou hrúbky 45 mm. Uhlopriečka presahuje okraj elipsy 35 mm hore

i dole. Červená uhlopriečka s bielym elipsovým poľom tvorí podklad a cez to čiernymi písmenami sa namaluje znak CPO. Súčasne Vám posielam preukaz číslo 1. Na základe vyššie uvedeného máte si podať žiadosť o oslobodenie spomenutého vozidla od odvedenia pre vojenské účely.“

Dňa 22. 07. 1944 pod číslom jednania D1/569/1944 „Prísne tajné“ v veci Stav vydaných zbrojných lístkov na poľovnicke zbrane odpovedá okresný náčelník vo Veľkej Bytči Ústrední štátnej bezpečnosti v Bratislave k číslu jednania 21.906/3-1944 nasledovne: „K výnosu uvedeného v čísla oznamujem, že v tunajšom správnom obvode sú zaregistrované dva spolky a to:

1, lovecký ochranný spolok pre okres Veľká Bytča

2, lovecká spoločnosť vo Veľkej Bytči, ktorej členovia na základe zbrojných lístkov sú oprávnení držať zbraň.

Dalej oznamujem, že podľa tunajšieho úradu vedenej evidencie je v okrese Veľká Bytča 187 občanov, ktorí vlastní pušky a revolvere na základe vydaného zbrojného lístka. Uvedený počet občanov spolu vlastní 40 kusov guľovník, 77 kusov dvojručných poľovných pušiek, 6 kusov trojáčkov, 30 kusov flobertiek a 89 kusov revolverov.“

Dňa 31. 07. 1944 pod číslom jednania D9-2233/2/44 vo veci Zabranie motorového vozidla pre službu MVCPO zaslal okresný náčelník vo Veľkej Bytči a obvodný veliteľ Viktorovi Arlethovi príkaz na zabratie vozidla. K príkazu bol zaslaný preukaz číslo 2. Vozidlo malo evidenčné číslo S-25.015.

Žandárska stanica Veľké Rovné, okres Veľká Bytča pod číslom jednania 178/dôverný/1944 vo veci Letecká činnosť na území Slovenska dňa 07. 08. 1944 podáva hlásenie Ministerstvu národnej obrany HVV spravodajské oddelenie Bratislava. Z hlásenia citujeme: „Hlásim, že dňa 07. augusta 1944 o 11.30 hodine preletelo nad obcou Veľké Rovné, okres Veľká Bytča smerom od juhu na sever viacero amerických bombardovacích lietadiel. Severovýchodne nad obcou Veľké Rovné nad osadu Baculovce zhodili do hory 2 kusy benzínových nádrží. Nádrže boli pri dopadnutí na zem prázdne a v rozmeroch 190 cm krát 62 cm v podobe ryby „kapra“. Pádcom nespôsobili žiadnu škodu na životoch a ani na majetku.

Lietadlá leteli smerom na sever a vo veľkej výške. Bez ďalekohľadu bolo ich ťažko spozorovať. Nádrže zhodili vo výške letu. O nájdení nádrží bolo upovedomené MNO – CPO, technická správa v Banskej Bystrici. Predkladá sa Ústrední štátnej bezpečnosti v Bratislave, Hlavné veliteľstvo žandárstva (HVŽ) Štubnianske Teplice (dnes Turčianske Teplice) a okresnému úradu vo Veľkej Bytči.

V zozname sovietskych štátnych príslušníkov toho času (rok 1944) nachádzajúcich sa v politickej obci Veľká Bytča je uvedený pod číslom domu 252 len jedna osoba a to: Tamar Mondlak, miesto narodenia Ukrajina, Kamenec Podilasyj, zamestnanie študent, náboženské vierovyznanie pravoslávny, dátum príchodu 01. 08. 1944, posledné bydlisko Krinica, utečenecký preukaz vystavilo Ministerstvo vnútra v Žiline dňa 08. 08. 1944 pod číslom A – 2122.

V zozname sovietskych štátnych príslušníkov roho času (rok 1944) nachádzajúcich sa v politickej obci Hliník nad Váhom sa nachádza 6 osôb. A to pod číslom domu 84 Viktor Bežanov, miesto narodenia Petigorsk, okres Petigorsk, zamestnanie krajčír – čiapkár, dátum príchodu do Slovenskej republiky 01. 08. 1944, posledné bydlisko Odesa, preukaz mu vydali dňa 06. 08. 1944 pod číslom A – 1304. Pod číslom domu 84 Vladimír Bežanov, miesto narodenia Armawír, okres Armawír, zamestnanie čiapkár, dátum príchodu do Slovenskej republiky 01. 08. 1944, posledné bydlisko Odesa, utečenecký preukaz mu vystavili dňa 06. 08. 1944 pod číslom A – 1305. Pod číslom domu 113 Terentyj Sukovátov, miesto narodenia Rusko, Rostov, povoláním sódovkár, dátum príchodu do Slovenskej republiky 02. 08. 1944, posledné bydlisko mal v Novom Sonči a preukaz utečenca mu vydali dňa 06. 08. 1944 pod číslom A – 1306. Pod číslom 113 domu vidíme meno Michal Suvorov, miesto narodenia Rusko, Kursk, Alexandrovka, povoláním robotník, sódovkár, dátum príchodu do Slovenskej republiky 02. 08. 1944, posledné bydlisko Novy Sonč, preukaz utečenca mu vytavili 06. 08. 1944 pod číslom A – 1309. Pod číslom domu 84 je meno Štefánia Šavatsuková, miesto narodenia I. Frudek Jegelonský, povolanie domáca, dátum príchodu do Slovenskej republiky 01. 08. 1944, posledné bydlisko má uvedené Varšava, preukaz utečenca jej vystavili dňa 08. 08. 1944 pod číslom A – 1694. Číslo domu 113 tu je uvedené meno Vasil Tereštinke, miesto narodenia Proskurov, povoláním kupec, dátum príchodu do Slovenskej republiky 01. 08. 1944, posledné bydlisko uvádza mesto Varšava, preukaz utečenca mu vystavili 07. 08. 1944 pod číslom A – 1695. Všetci v zozname uvádzali vierovyznanie pravoslávne, všetkým vydali preukaz utečenca na Ministerstve vnútra v Žiline.

Dňa 16. augusta 1944 pod číslom jednania D1/567/1944 v predmete veci Mlatobné práce – zaistenie pracovných síl k číslu jednania 396/1944 – III. int. píše okresný náčelník Dr. Jozefovi Mrázkovi, prednostovi III odboru NÚZ, ulica Schillerova číslo 8, Bratislava nasledovne: V predmetnej veci oznamujem, že z tunajšieho okresu boli povolani k nástupu vojenskej služby títo mlatičkári:

1, Peter Sakala z obce Horné Hlboké, nastúpil k Delostreleckému pluku 11 v Žiline

2, Ondrej Hýll z obce Kotešová, u peš. pl. 3, prápor, 12 rota Dolný Kubín

samostatní poľnohospodári:

1, Pavol Slunčík, obec Kotešová, Rieka 109, poľná pošta, Kraľovany

2, Štefan Gajdičiar, obec Kotešová, Proviantný sklad 11, Pod baraňou horou, Zvolen

3, Michal Truchly, obec Kotešová, Delostrelecký pluk 11, náhradná batéria, Žilina

Žatevné práce v tunajšom okrese sa už započali, ale ukazuje sa nedostatok pracovných síl.

Z Úradného záznamu, ktorý bol vypracovaný vo Veľkej Bytči dňa 26. 09. 1944 a podľa prezenčnej pečiatky došiel na Okresný úrad vo Veľkej Bytči dňa 26. 09. 1944 sa dozvedáme nasledovné:

„Vlak číslo 224 idúci z Veľkej Bytče do Žiliny sa o 07.55 hodine asi 1 kilometer od Hričovského nádražia vykoľajil následkom nálože, ktorá bola umiestnená na trati. Vlak tento bol bez cestujúcich a bolo ňom len 8 osôb personálu služby. O život nikto neprišiel ani nikto nebol zranený. Nálož vybuchla až pod siedmym vozňom. Vykoľajených vozňov je 8. Práce na odprataní sú vykonávané.“

Dňa 02. 10. 1944 firma Pivovar a sladovňa účastinná spoločnosť Veľká Bytča zasiela Okresnému úradu vo Veľkej Bytči následovne: „Následkom zrušenia prevádzky medzimestských telefonických hovorov ocitol sa náš podnik, dôležitý pre obranu štátu a distribútor piva na celom Považí ohrozený v normálnom chode a preto dovoľujeme si Vám predložiť svoju žiadosť o povolenie telefonických hovorov s medzimestom na svoju telefónnu stanicu číslo 17 pre zodpovedných funkcionárov podniku a to:

Július Bielik, riaditeľ podniku narodený v Trenčíne, Július Chudík, prokurista pivovaru, narodený v Krupine s následovnými medzimestskými stanicami: Sklad veľkobytčianskeho pivovaru v Žiline, v Trenčíne, v Čadci, v Piešťanoch, Firma Herkules, sklad piva v Považskej Bystrici, Firma Urban a spol., sklad piva v Novom Meste nad Váhom, Firma Hroš a Bajaček, sklad piva v Turzovke, Firma Jurga a spol., sklad piva v Čadci, Škodove závody – kantína v Dubnici nad Váhom, Firma Meštianský pivovar účastinná spoločnosť v Bratislave, Ochranný zväz pivovarov na Slovensku v Bratislave a Slovenská banka v Bratislave.“

Okresný náčelník pod číslom jednania D1/791/1944 dňa 03. 10. 1944 vo veci Jozef Čmár, drevopriemysel a továreň na drevitú vlnu a debny v Považskej Teplej, žiadosť o udelenie výnimky spod zákazu používať telefónnu stanicu číslo 44 vo Veľkej Bytči vydáva Výmer. Z Výmeru citujeme: „Predmetnej žiadosti vyhovujem a výnimku spod zákazu používať telefónnu stanicu číslo 44 udeľujem. Za podnik sú oprávnení prevádzať medzimestské a miestne hovory: Jozef Čmár narodený vo Veľkej Bytči ako majiteľ a Jozef Čmár starší narodený vo Veľkej Bytči, otec majiteľa firmy.“

Dňa 05. 10. 1944 pod číslom jednania D1/807/1944 vo veci Zverozdravotná služba v okresoch podáva správu okresný náčelník vo Veľkej Bytči na adresu Ministerstvo hospodárstva, veterinárne oddelenie Palisády číslo 36/a, Bratislava. Citujeme: „Dr. Viktor Madovčík, hlavný veterinárny komisár sa vrátil z vojenskej služby dňa 21. 09. 1944 a zverolekár Žid Jozef Müller utiekol v mesiaci september 1944 na neznáme miesto.“

Dňa 07. 10. 1944 pod číslom jednania D1/773/1944 okresný náčelník vo veľkej Bytči vydáva Výmer a adresuje ho firme Ján Nevola, veľkoobchod s drevom a majiteľ parnej píly v Starovci vo veci Žiadosť o povolenie k použitiu súkromného telefónneho čísla 50. Z výmeru citujeme: „Predmetnej žiadosti vyhovujem a výnimku spod zákazu používať telefónnu stanicu číslo 50 vyššie uvedenej firme udeľujem. Za podnik sú oprávnení prevádzať medzimestské a miestne hovory:

1, Ján Nevola, šéf firmy, 2, Mária Nevolová manželka šéfa firmy, 3, Karol Teplan, zamestnanec firmy, 4, Ferdinand Kavecký, 5, Irena Kavecká.“

Dňa 07. 10. 1944 pod číslom jednania D1/812/1944 okresný náčelník vo Veľkej Bytči v predmete veci: Tatra banka, filiálka vo Veľkej Bytči, žiadosť o udelenie výnimky spod zákazu používať telefónnu stanicu číslo 24 vydal Výmer. Z Výmeru citujeme: „Predmetnej žiadosti vyhovujem a výnimku spod zákazu používať telefónnu stanicu číslo 24 udeľujem. Za podnik sú oprávnení prevádzať medzimestské a miestne hovory: 1, Pavol Gabriš, direktor, 2, Ľudevít Turzo, prokurista, 3, Ján Pilko, disponent.“

Z dokumentu pod číslom jednania D1/790/1944 zo dňa 11. 10. 1944 vo veci: Zoznamy motorových vozidiel označených CPO - predloženie sa dozvedáme následovne. Dokument adresoval okresný náčelník vo Veľkej Bytči Ministerstvu národnej obrany k číslu jednania 39. 334 a 39.387/44-CPO. Dokument obsahuje jednu prílohu a to tabuľkové spracovanie textu. Jedná sa o automobily Viktora Arletha a Dr. Imricha Malobického. Z dokumentu citujeme: „Vyhotovený zoznam motorových vozidiel, ktoré dostali označenia CPO od bývalého náčelníka CPO v Banskej Bystrici v prílohe prikladám. Súčasne žiadam udeliť súhlas k zabratiu ďalších motorových vozidiel pre služby CPO a to:

- 1, Alexander Vlček, taxikár, Veľká Bytča, osobné auto, S-25.034
- 2, Justín Hanulík, taxikár, Veľká Bytča, osobné auto S-25.000
- 3, Pavol Škultéty, taxikár, Veľká Bytča osobné auto S-25.037

Poznamenávam, že uvedené motorové vozidlá majú P - povolenie.“

Spracoval PhDr. Martin Gácik

Francúzsky vojnový kríž

pokračovanie z minulého čísla

Exilová francúzska vláda a jej ozbrojené sily obnovili v roku 1944 pôvodný vojnový kríž s letopočtom 1939. Rôzne typy sa líšili letopočtami na rube, vzácnejší typ s rubom bez letopočtu bol vyrobený v Londýne. Vojská Slobodných Francúzov si vyrábali aj vlastné kríže. Tie sú vyhotovené hrubšie a menej kvalitne, s letopočtami na rube väčšími, ako pri pôvodnom kríži z roku 1939. Rozlišujeme dve varianty, s rovnou vrchnou časťou číslice 3 mala byť vyrobená v severnej Afrike, podľa niektorých zdrojov na Blízkom Východe. Varianta s okrúhlym trojuholníkom sa vyrábala v talianskom Miláne. Nosili sa na štandardných stužkách z roku 1939. Tento taliansky typ kríža sa pripisuje generálovi Henrimu Juinovi, ktorý bol zajatý v roku 1940 a po prepustení ho vichystická vláda poverila velením svojich vojsk v severnej Afrike. Po invázii Spojencov v roku 1942 prešiel do spojeneckého tábora a bojoval proti Nemcom a Talianom a neskôr velil francúzskym expedičným silám v Taliansku.

Najvzácnejšie exilové vydanie pochádza zo severnej Afriky a je to takzvaný typ Giroud, V Alžírsku do dňa 30. septembra 1942 založil generál Henri Giraud, vodca tamajších ozbrojených síl Slobodného Francúzska. Pre zaujímavosť, Nemci ho pôvodne zajali a Giraud ušiel z väzenia v saskej pevnosti Konigstein a pridal sa k odporu. Kríž sa líšil tým, že v stredovom medailóne na lícnej strane boli dve skrížené francúzske zástavy a chýbal opis. Na rube bol letopočet 1943. Je zaujímavé, že tieto kríže sa nosili nielen na stužkách kríža 1939, ale aj na stužkách z rokov 1914-1918.

Ďalším variantom vojnového kríža je veľmi vzácny kríž pre légii francúzskych dobrovoľníkov, ktorí bojovali na Východnom fronte.

Vichystický kríž s letopočtom 1939-1940
Vlastná zbierka

Stužka kríža bola zelená, s dvomi hrubými čiernymi pásikmi po krajoch a so siedmimi tenkými čiernymi prúžkami. Kríž bol bez mečov, v stredovom medailóne bol orol s francúzskym štítom. Medailón obklopoval vavrínový veniec. Na rube bol nápis Croix de guerre Legionnaire. Tento vzácny kríž bol udelený len asi 400 krát, nehovoriac o tom, že mnohých exemplárov sa ich nositelia po vojne zbavili zo strachu pred trestom.

Rozhodnutím z dňa 7. Januára 1944, ktoré vydal Francúzsky výbor národného oslobodenia, bolo rozhodnuté, že jediným platným vojnovým krížom bude pôvodný Daladierov kríž s letopočtom 1939 na rube, takže bola zrušená okrem Vichystického kríža aj verzia Henriho Girauda.

Dve exilové vydania, vľavo verzia zo severnej Afriky, vpravo z Milána. Vlastná zbierka

Posledným variantom bol povojnový kríž s letopočtom 1939-1945 na rube. Vyznamenávanie vojnovým krížom z rokov 1939-1945 sa ukončilo k 1. augustu 1955, bolo udelených približne 250000 oficiálnych krížov s letopočtami 1939 a 1939-1945. Spracoval PhDr. Martin Karásek

Ocenenie nášho spoluobčana

Dokončenie z Galzapress 3/2023, strana č. 6.

Medaila „Za kultúrne zásluhy – Gloria Artis“ je považovaná za najkrajšie poľské vyznamenanie.

Strieborna medaila „Za kultúrne zásluhy – Gloria Artis“
Spracoval Ing. Waldemar Oszczęda

Položenie venca k pamätníku v Kotešovej 4.12.2023

Spomienka na koniec 1. sv. vojny v Bytči – 11.11.2023 o 11:00

Deň vojnových veteránov alebo *Deň veteránov* alebo aj *Deň červených makov* je pamätný deň venovaný pamiatke vojnových veteránov. Pripomína sa celosvetovo 11. novembra.

11. november bol vybraný symbolicky, pretože tento deň roku 1918, vo vlakovom vozni v Le Fra-

Na fotke: riaditeľ Odboru pre vojnových veteránov a vojnové hroby plk. Ing. Robert Speychal, jeho zástupca a vedúci oddelenia pre vojnové hroby a pietne miesta PhDr. Pavel Kugler, PhD, zástupca vedúceho oddelenia pre vojnové hroby a pietne miesta Mgr. Adam Hájek, Pavel Filipek z rovnakého oddelenia, správca Nadácie M. R. Štefánika Ing. Pavel Šesták. Viac sa dozviete v budúcom čísle.

Z ľava: Vladimír Dančík, Martina Macková, Euboslava Rybáriková, Branislav Šušolík, Juraj Babušik, Martin Gácik, Peter Weber, Roman Raždík, Marián Sedliak a Martin Dudoň

ncport pri severofrancúzskom meste Compiègne podpísali prímerie Spojenci a Nemecko, čím sa na západnom fronte ukončili boje 1. svetovej vojny. Symbolom vojnových veteránov sa stal kvet vľieho maku.

Spracoval PhDr. Martin Gácik

Spomienky prvého maturanta

pri jubileu alma mater – Jedenásťročnej strednej školy v Bytči

pokračovanie z minulého čísla

Maturitný večierok 1954

Fuko, Fučica, Fifi -
dievča zo západu sveta.
Jej gitara a vtipy
a okrídlená veta:
Baby, chalani,
ušúľajme si čurbes!
Trochu salámy,
rum bez medzí,
to ocení
Gaudeamus igitur,
hoc nie ten, čo býval prv ...

V Bytči prví maturanti,
zazeleňme sa! Avanti!

Nesmieme mať stužky,
len zväzácke košele.
Sme vraj mieru pušky
(tak mierme do postele).

V uniforme zväzáckej,
bez stužiek, skôr čudáckej,
v jednej triede ponížene
lúčime sa ako smieme.

Dané na nástenku 20.5.1954

Po písomkách prišiel deň ústnych skúšok. Neviem, z akého dôvodu sa malo začať od desiateho študenta v abecede k prvému. Desiata bola jedna spolužiačka z Považskej Bystrice, ale akosi uprosila triedneho, tak som po nej ako jedenásty v abecede, nastúpil na ústnu skúšku pred maturitnú porotu v podstate ako prvý. Vtedy som si ani neuvedomil, že stal som sa vôbec prvým maturantom po tom, keď myslím v roku 1632 skončilo gymnázium v Bytči, kde rektormi na gymnáziu boli významní pedagógovia danej doby.

Od roku 1954 sme sa stretávali každých päť rokov. Až na tri stretnutia, ktoré boli v Rajeckých Tepliciach, v Martine a v Považskej Bystrici, uskutočňovali sa v Bytči. K stretnutiu patrilo, ako už bolo uvedené, navštíviť „našu“ triedu na poschodí v smere do ulice, posediť si. Kým žili učitelia boli debaty aj s nimi. Stretnutie sme začínali študentskou hymnou a končili, kým žil prof. Štefan Jánošík, ktorý bol sólistom v Speváckom spolku slovenských učiteľov v Trenčianskych Tepliciach piesňou „Hojže, Bože, jak to bolí ...“ Niekedy sám zaspieval taliansku ľudovú pesničku s prekrásnou melódiou „Leť lastovička, leť štebotavá...“. Nádhera!

Spomínali sa klady, keď maturanti reprezentovali školu, spomínali sa aj „priestupky“ proti školskému poriadku, o ktorých sa prv mlčalo, ale ... už boli premlčané. Nepostihnuteľné.

Spomienky boli na šport, keď sme reprezentovali školu v basketbale a vo volejbale a umiestňovali sa na prvých miestach medzi „jedenásťročenkami“ kraja. (Trénerom bol Ďuso Horánsky, neskorší doktor medicíny, Bytčan ako repa, až fanatik). Ako reprezentanti mohli sme po vyučovaní trénovať v telocvični. Dodnes existujú zápisy z menovitého zloženia našich družstiev. Na súťaže sme cestovali do Považskej Bystrice, Dubnice nad Váhom, do Banskej Bystrice a finále sme hrávali v Žiline.

Nebola by to žiadna spomienka, keby sme si nepospomínali aj na „profákov“, teda na našich pedagógov. Napríklad, riaditeľ Gejza Jesenský. Utkvela mi zo zemepisu veta, keď rozprával o Gruzínsku. Podal to priam poetický: „Z večne bielych, zasnežených vrcholcov, sneh klesá k zeleným lesom, kde sa stráca v lúčinách a do vinohradov páli slnko, aby lúčmi vyrobilo kvalitné víno a kvalitný koňak Gruzinač“. Perfektne. Keď skúšal, tú vetu som mu zopakoval. Najmä kvôli tomu „gruzinaču“, ktorý mal päť hviezdíčiek, symbol kvality. No ... alkohol. Aby som bol konkrét-ny, tam, kde je radničná reštaurácia, aj vtedy bola reštaurácia, hoci nie s „firmou“ radničná. Predsa bol MsNV, teda mestský národný výbor, čo aká radnica. Cez veľkú prestávku sme si partia piatich zašli na pivečko. Pochopiteľne, bol to exces, ktorý mierne sa dal klasifikovať ako mladícka nerozvážnosť, ale tiež ako hrubé narušenie školského poriadku. Pre nás to bol vtedy „zážitok pánov maturantov“, ktorý mohol skončiť dvojkou či trojkou z chovania a ani by sme nemukli. Ale ... keď som vybavoval u súdruha riaditeľa pre priateľov priepustky, odôvodnil som to nutnosťou zháňať materiál na výzdobu, kúpu farieb, skratka – výhovorka. Myslím, že súdruh riaditeľ tušil, že ide o zástierku, ale tváril sa, že „to je predsa samozrejme, všetko pre socialistickú kultúru“. A možno privrel obe oči nad tým, že ako bývalý oktavan sa takto ulieval z vyučovacích hodín. Snáď to sám zažil. Tradícia tolerovaná. Na bývalom žilinskom gymnáziu, tradovaná.

Spomienky sú aj na prof. Otta Weinbergera. Keď v pondelok na jeho hodine ruštiny, ktorá bola prvá, sme boli ešte akýsi ospalivý, zavelil: „Styk! Obujte sa, oblečte sa, ideme sa preľuftovať!“ Išli sme k Sobáš-nemu palácu, tam sme trochu pocvičili a o chvíľu sme sa vrátili. Druhá polovica hodiny, v skutočnosti už len zopár minút sme debatovali o Puškinovi, pretože o tom básnikovi sme už všetci dačo vedeli. Neviem, ktorý pedagóg by si to dnes dovolil, ale malo

to niečo do seba. Na ďalšie vyučovacie hodiny sme boli čerstvo vnímaví. Vidíte, spomienky. Stávali sa aj také veci, o ktorých by sa hovoriť nemalo a už vôbec nie písať, ale, uznáte, že „študáci“ sú všade na svete vynaliezaví. Preto ešte niečo, čo je tiež premlčané.

Hodina latinčiny. Učil nás mimoriadne múdry učiteľ PhDr. Ján Pokorný, ktorý neskôr latinčinu učil aj na lekárskej fakulte v Martine. Svojsky človek, starý mládenec, zahľbený do svojej latiny a do cudzích jazykov, ktorých ovládal osem. Keď bola Medzinárodná šesťdenná motocyklová súťaž a išla aj cez Bytču, na kontrolnej stanici, kde je dnes „kruháč“, bol prof. Otto Weinberger a Dr. Pokorný. Každý jazdec, ktorý musel zastaviť, aby dostal pečiatku, že ide po vytýčenej trati (bol som tam s nimi), ak sa niečo daktorý zahraničný jazdec niečo spýtal, či už bol Nemec, Talian, Francúz, obaja vedeli dať fundovanú odpoveď v jazyku jazdca.

Takže, Dr. Pokorný. Keď skúšal, bol tolerantný, čo niektorí z nás študentov zneužívali. O čo išlo. Keď zapísal známku do žiackej knižky, (neviem či dnes sa to praktizuje alebo nie), tú stranu, keď spravidla najlepšiemu latinčinárovi z nás zapísal dobrú známku, dvojstranu, kde bola známka zapísaná, vytiahol žiak, ktorý mal ísť odpovedať zo žiackej knižky toho, ktorý už odpovedal a ukázal žiakku knižku pánu profesorovi, že už má známku zapísanú, už odpovedal. A doktor Pokorný si známku zapísal do svojho notesíka, študenta neskúšal. Domnievali sme sa, že sa nechal dobehnúť, ale raz nám po maturite povedal: „Vy, vy, vy, vy z tej latiny toho veľa neviete, ale aj tak vám už nebude nanič.“ Boli medzi nami vynaliezaví šikovníci či špekulanti. Ale, je aspoň sa na čom zasmiať. Áno, bolo to veselé, ale úprimné dozrievanie, aby každý dospel tam, čo si neskôr ako prácu – životku, zvolil.

Rok 1953 bol v spoločnosti ťažkým rokom, ale, akoby išiel mimo nás, študentov. Z médií, teda z rádia a novín rezonovalo, že boli odsúdení tzv. buržoázni nacionalisti, ako Gustáv Husák, Laco Novomestský a rok, či dva roky pretým sa dokonca ukladali a vykonávali tresty smrti. Zakladali sa posledné Jednotné roľnícke družstvá. Tým roľníkom, ktorí nechceli vstúpiť do JRD sa predpisovali nesplniteľné kontingenty, takže, hoci nechceli, do JRD vstúpili s celým svojim majetkom. Nie jeden študent doma počul niečo iné, než ako sa hovorilo vo verejnosti, teda, aj on mal inú tvár vo verejnosti a inú doma, ale mladý je mladý, vyžaruje energiu. Chce byť veselá, chce vidieť to, čo robí deň krajším. Chce sa obohatiť aj tým, čo je zakazované. Aj maturant má ešte stále veľkú hravú dušu, hľadá svoju cestu, hoci už rozlišuje, že nie všetko, čo média robia bielym je skutočne biele a myslím, že tak je to dodnes. Rodičia vždy správne učili, že treba počúvať hlas rodiny, jediného istého zázemia, kde je pokoj a od neho sa odvíja aj zdravie.

Roky plynuli a plynú. Ešte pred 20. a 15. rokmi sme sa ako maturanti v Bytči stretali pätnásť v reštaurácii u Palatína alebo Voloníka. Pred piatimi rokmi ešte jedenásť. Ak Boh dá a ešte niekto z nás zostane, na budúci rok, rok 70. výročia od maturity... ťažko sa to hovorí, koľkí (?), keď je nás len sedem. Bože, roky letia, strácame sa, zostávajú spomienky. Spomenul som to vtedy v básni z 25.6.1954, neskôr publikovanej

Až ťa raz uzriem, to si ty?
O dvadsať, tridsať či viac rokov...
Prebudí myseľ školácke city
s motýľmi uletených bokov?

Až ťa raz uzriem, to si ty?
Spomienka na rok päťdesiatštyri

šibalstvami nás nasýti
a úsmev v očkách začne hmýriť...

Až ťa raz uzriem, to si ty?
Dvadsiate prvé storočie
zvítame v ten deň hlasitý
ešte tu, dole, spoločne?

Život ide ďalej. Spomenuli sme si na našu školu, ktorá tiež prežila dost' zmien. Najmä zmien striedaním učiteľského zboru, študentov, čo nie vždy bolo ľahké. Vážili sme si učiteľov. Vedeli sme, že v danej dobe tiež patria do nášho života. U niektorých sme priamo cítili, že hovoria to, čo majú nariadené hovoriť. Nemohli ísť proti prúdu. Oponenti sa odstraňovali, tak sa to robilo a zrejme robí naďalej. Len sa to akosi nechce vidieť. Naši učitelia, boli pedagógmi so skúsenosťami, vnútornej múdrosti, chápali dušu študenta. Sami zažili prvú Česko-slovenskú republiku, prvú Slovenskú republiku a ešte nebolo ani desať rokov po roku 1945, keď nastávali novým politickým režimom veľké zmeny, reformy, ktoré často nevedli a občas stále nevedú k lepšiemu. Vedeli porovnávať a zrejme aj preto boli viac tolerantní. Pedagógovia neboli trestajúcou, ale pomocnou rukou. Z prípadnej nepríjemnosti, drobnejšieho narušenia školského poriadku, nerobila sa aféra. Skôr po verbálnom pokáraní nasledoval úsmev. Prajem nášmu odrazovému mostíku pre ďalší život študenta - našej škole, pre jej budúcich absolventov na skok do produktívneho života úspešné roky žité v zdraví.

Dr. Otto Gáťa – Manínsky

GETTING Milan Alexander
* 10.09.1878 Bytča
† 18.10.1951 Masaryktown
novinár, diplomat
145. výročie narodenia

Narodil sa v Bytči v rodine Ondreja Göttinga a Márie rod. Matušekovej. Navštevoval bytčiansku Meštiansku školu (1888-1890). Vyučil sa za zámočníka. Pracoval ako železničiar na rôznych miestach na Slovensku (1894-1897). Začiatkom 20.storočia emigroval do Spojených štátov amerických (1902). Pôsobil medzi slovenskými emigrantmi v Pittsburghu. Vydával týždenník Slovenský Sokol (1905-1919). Pracoval ako redaktor v Pittsburghu (1905) a potom v New Yorku (1911). Počas prvej svetovej vojny sa ako funkcionár Slovenskej ligy zúčastnil organizovania 1. československého

zahraničného odboja a kampane na prípravu návštevy T. G. Masaryka v USA. Spoluorganizoval americkú zbierku na pomoc Slovensku a československým légiám. Bol jedným zo signatárov Pittsburskej dohody z roku 1918. Po vojne sa nakrátko vrátil do Československa, odkiaľ opäť odišiel do USA, kde pracoval (1919) v tzv. informačnej kancelárii (neskôr Československá tlačová kancelária) a na tlačovom oddelení československého veľvyslanectva vo Washingtone. V rokoch 1921-1932 bol československým konzulom v Pittsburghu. V roku 1925 si pôvodné priezvisko Götting zmenil na Getting.

Venoval sa publikačnej činnosti. Napísal príručku pre slovenských emigrantov „Od srdca k srdcu“ (1920). V knihe „Americkí Slováci a vývoj myšlienky Československého štátu počas rokov 1914–1918“ (1933) sa zaoberal štúdiom o úlohu slovenskej emigrácie pri vzniku Československej republiky. Napísal tiež učebnice pre základné slovenské školy v USA.

V politike sa spočiatku hlásil k hlasistickému hnutiu, ktoré pod vplyvom českého filozofa a sociológa T.G. Masaryka (1850-1937) propagovala mladá slovenská inteligencia, organizovaná okolo mládežníckeho spolku Detvan v Prahe. Ideologickým základom hnutia bol tolstoizmus a jeho ideovým vodcom T.G. Masaryk, ktorý inicioval vydávanie časopisu Hlas (1898-1904). Cieľom hnutia, ktorého poprednými predstaviteľmi boli: Vavro Šrobár, Pavel Blaho, Anton Štefánek, Milan Hodža, bolo modernizovať slovenskú spoločnosť.

Pod veľkým vplyvom osobnosti T.G. Masaryka sa stal prívržencom čechoslovakizmu. Neskôr bol naklonený myšlienke o založení samostatného Slovenska.

Jeho manželka Hermína bola slovenskou emigrantkou z Veľkého Rovného. Bol otcom Ivana Alexandra Gettinga (1912-2003), amerického technika a fyzika, jedného z konštruktérov a navrhovateľov satelitných navigačných systémov, ktoré boli základom globálneho navigačného systému (GPS).

THURZO /TURZO/ Imrich
* 11.09.1598 Bytča
† 19.10.1621 Mikulov
diplomat, zemepán
425. výročie narodenia

Bol jediným synom palatína Uhorska Juraja Thurzo (1567-1616) a jeho druhej manželky Alžbety Czobor /slov. Cobor/ (1578-1626), súčasne aj posledným príslušníkom oravsko-bytčianskej vetvy šľachtického rodu Thurzo, ktorý pochádzal z Betlanoviec.

Vzdelával sa doma na chýrnom thurzovskom gymnázium. Jeho učiteľmi a vychovávateľmi boli známi profesori, napr. Eliáš Láni, Ján Nosticius, Ján Paludinus, František Armpruster z Bratislavy, Jeremiáš Spiegel z Wittenbergu, protestantský teológ a rétor.

V r. 1615 nastúpil na univerzitu v nemeckom Wittenbergu a stal sa ako študent, jej čestným rektorom. Vzhľadom na chorobu a smrť otca, štúdiá prerušil a vrátil sa do Bytče (1616), kde prevzal správu rodinných majetkov. Stal sa dedičom thurzovských hradov a panstiev, medzi ktoré patrili hrad Orava, Hričov, Lietava, Bytča a Tokaj. Zastával hodnosť hlavného oravského župana a bol zvolený za kráľovského tabulárneho sudcu (1617-1618). V roku 1618 sa oženil s Kristínou Nyáry (slov. Náriová) /1604-1641/, ktorá sa po jeho predčasnej smrti, vydala druhýkrát (1624) za neskoršieho uhorského palatína Mikuláša Eszterházy (1582-1645).

Počas jeho života vypuklo povstanie sedmohradského kniežata Gabriela Bethlena /1580-1629/ proti Habsburgom (1619). Imrich Thurzo, na rozdiel od svojho otca Juraja, nepodporoval dvor Habsburgov vo Viedni. Predpokladá sa, že aj vplyvom svojho radcu, básnika a diplomata Jána Rimaia /Rimaya/, sa stal stúpencom a radcom Bethlena, ktorého zvolenie za uhorského kráľa podporil na sneme v Banskej Bystrici (1620). Na jeseň roku 1621 viedol v moravskom Mikulove diplomatické rokovania o vyriešení konfliktov a mierovom urovnaní vzťahov medzi cisárom Ferdinandom II. Habsburským (1578-1637) a Gabrielom Bethlenom. Ešte pred dokončením jednaní neočakávane zomrel. Nakoľko s manželkou mal len dve dcéry, Alžbetu a Kristínu a nemal žiadneho syna ani brata, jeho smrťou vymrela mužská časť bytčiansko-oravskej vetvy rodu Thurzovcov.

Jeho pozostatky pochovala v roku 1622 matka Alžbeta Czobor spolu s rakvou skoršie zosnulého Juraja Thurzo, v rodinnej hrobke zriadenej v hradnej kaplnke Oravského hradu.

BOJDA Emil
* 14.09.1903 Třebovice
† 21.07.1974 Třebovice (Ostrava)
podnikateľ, konštruktér
120. výročie narodenia

S podnikaním začal po prvej svetovej vojne. Spoločne s manželkou Žofiou založil v Třeboviciach pri Ostrave firmu *Autodoprava Bojda, poskytujúcu služby v automobilovej doprave. Postupne nakúpil vozidlá, ktorými prepravoval materiál*

na prudko sa rozvíjajúcu výstavbu. V úspešnom podnikaní v Třeboviciach pokračoval zriadením kovoobrábacej továrne na výrobu elektrických spotrebičov (1933). Továreň, vybudovaná z úspor podnikateľa, sa úspešne rozvíjala aj vďaka elektrifikácii obcí a zamestnávala desiatky zamestnancov. Pod značkou EMBO vyrábala kvalitné a moderné elektrospotrebiče, elektrické jedno- a dvojplatičky, sporáky, žehličky, kovania a pily.

Koncom 30. rokov 20. storočia uvažoval o výstavbe automobilového závodu na výrobu vlastného ľudového motocykla a automobilu. Ambiciózne podnikateľské plány prerušila druhá svetová vojna. Po vojne a voľbách v Čechách (1946), ktoré vyhrala komunistická strana, sa ocitol v nepriaznivom prostredí pre podnikanie. Čelil rôznym útokom, obvineniam a pokutám zo strany orgánov vládnej moci. Potom, ako na továreň EMBO bola štátom uvalená nútená správa, sa rozhodol zriadiť nový závod na Slovensku, v ktorom po voľbách vládli demokrati. V roku 1947 ukončil výstavbu novej továrne „Súl'ov“ v Hrabovom (v súčasnosti mestská časť Bytče), ktorá bola slávnostne otvorená v nedeľu 8. februára 1948. Na tejto slávnosti bol prezentovaný prototyp motocykla značky „Súl'ov“, kompletne vyrobený v Třeboviciach a prihlásený v Bytči pod registračnou značkou 025 S-BA. Tento prototyp je v súčasnosti vo vlastníctve jeho syna Josefa Bojdy z Ostravy – Třebovic.

Vo fabrike bola obnovená výroba elektrických spotrebičov. Súčasne sa pripravil priestor a podmienky pre plánovanú výrobu ľudových automobilov a motocyklov. Začal so stavbou hotela pre zamestnancov s bazénom a ďalších objektov.

Vo firme EMBO v Třeboviciach bol ešte pred zavedením národnej správy dokončený prototyp automobilu „Súl'ov“, ktorý bol skonfiškovaný štátom stanoveným národným správcom. Prototyp bol spreneverený a preto nikdy nebol vrátený majiteľovi ani jeho dedičom.

Kovovýrobný závod v Hrabovom (okres Bytča) postihol podobný osud ako továreň EMBO v Třeboviciach. Dňa 26. februára 1948 bola naňho uvalená národná správa so správcom dosadeným z Považskej Bystrici.

Po komunistickom prevrate v Československu vo februári 1948 prišiel o rodinné továrne (Třebovice, Hrabové), ktoré mu boli znárodnené. Musel sa skrývať pred zatknutím. Prvý rok u známych pri Kotešovej na Slovensku. Potom koncom roku 1949 sa vrátil do rodných Třebovic, kde sa úspešne skrýval ďalších 9 rokov v úkryte, zriadenom v pivnici rodinného domu. Po udaní susedom sa rozhodol, v záujme ochrany rodiny, vzdať štátnej bezpečnosti. Bol odsúdený na 8,5 roka odňatia slobody. Rozsudok bol neskôr po odvolaniach upravený na 2,5 roka väzenia v Leopoldove.

V roku 1948 mu miestny národný výbor v Hrabovom udelil čestné občianstvo obce Hrabové.

BIROŠ Stanislav

* 12.11.1901 Bytča

† 16.09.1983 Bytča

akademický sochár, maliar,
grafik, výtvarný pedagóg

40. výročie úmrtia

Narodil sa v rodine krajčira Štefana a Jozefíny rod. Smolkovej. Do základnej ľudovej školy, v ktorej sa vyučovalo po maďarsky, nastúpil v školskom roku 1907/1908. Rodný slovenský jazyk sa musel učiť od rodičov a súrodencov doma. Už od detstva sa venoval kresleniu. Ako desaťročný namaloval obrázok „Pastierik oviec“ (1911).

V roku 1916 odišiel študovať do učiteľského ústavu v Štubňanských Tepliciach (od r. 1948 Turčianske Teplice). V štúdiu pokračoval v maďarskom Jászberény (1918), ktoré bol nútený prerušiť pre zatknutie a uväznenie za proslovanské názory v Szarvasi.

Po ukončení prvej svetovej vojny sa ako člen slovenskej Národnej gardy a bytčiansky dobrovoľník zúčastnil spolu s československými námorníkmi zastavenia pochodu maďarských boľševikov v bitke pod Kotešovou (5.12.1918) a oslobodenia Žiliny. Pokračoval v prerušených učiteľských štúdiách a zmaturoval (1920). Po zložení prijímacích skúšok bol prijatý na Umeleckopriemyselnú školu v Prahe na štúdiá sochárstva (1921). Po troch rokoch umelecké štúdium prerušil a zapísal sa ako mimoriadny poslucháč Filozofickej fakulty Karlovej Univerzity v Prahe (1924). Po úspešnom ukončení tohto štúdia sa opäť vrátil k sochárstvu, ktoré ukončil záverečnými skúškami (1927). S kvalifikáciou učiteľa a akademického sochára sa vrátil na Slovensko. Pracoval ako učiteľ kreslenia a občianskej výchovy na škole v Bytči. Vyučoval na Učiteľskom ústave v Štubňanských Tepliciach, Kláštore pod Znievom a na gymnázium v Žiline. Pedagogickej a osvetovej práci sa venoval nepretržite do 1954 roku.

Bol autorom množstva monumentálnych pomníkov a pamätníkov, plastík, pamätných tabúl, je aj autorom mnohých portrétov národných dejateľov, spisovateľov a vedcov. Zaoberal sa aj úžitkovou a knižnou grafikou.

Bol členom Zväzu slovenských výtvarných umelcov v Bratislave (1951). Obdržal titul zaslúžilého umelca (1981).

Medzi najznámejšie diela patria: busty - J. Kráľ, J. Palárika, I. Háleka, J.A. Komenského, A. Radlinského, M. Kukučina, J.I. Bajzu, P. Jilemnického, F. Urbánka, G. Fejérpataky-Belopotockého; mozaiky: Alfa-Omega (Kristus) a Ukrižovaný, vyhotovené na kostole Všetkých svätých v Bytči.

Jeho pamätná tabuľa je umiestnená v zámockom areáli na budove, kde sídli Základná umelecká škola v Bytči (v minulosti: Ľudová škola umenia), v ktorej založil výtvarný odbor a vyučoval.

MIČURA Martin

* 17.09.1883 Dlhé Pole

† 31.05.1946 Moskva

slovenský právnik /JUDr./, verejný činiteľ a politik, signatár Martinskej deklarácie z 30. októbra 1918, čestný občan mesta Bytča (1933)

140. výročie narodenia

Narodil sa 17. septembra 1883 v obci Dlhé Pole (okr. Bytča). Jeho otcom bol Imrich Mičura a matkou Mária rodená Madej.

Po ukončení prvej svetovej vojny a vzniku Československa, pôsobil v politike. Bol správcom tekovskej a nitrianskej župy (1919-1920). Potom sa stal ministrom pre správu Slovenska

(1920-1922). Neskôr bol prezidentom vrchného súdu v Košiciach (1923-1931) a potom v Bratislave (1931-1939). V období vojnovnej Slovenskej republiky (1939-1945) vykonával funkciu predsedu Najvyššieho súdu v Bratislave. Pôsobil ako podpredseda Štátnej rady (1943-1945). Spolupracoval s odbojom, napr. s Imrichom Karvašom (1903-1981) guvernérom Slovenskej národnej banky, s ktorým sa zúčastňoval priprav Slovenského národného povstania. V lete 1945 roku po ukončení 2. svetovej vojny a obsadení Slovenska sovietskou „oslobodzovacou“ armádou, bol odvečený do Sovietskeho zväzu, kde zomrel 31. mája 1946 vo väznici v Moskve.

V politike patril do katolíckeho krídla slovenského národného hnutia. Angažoval sa v Slovenskej národnej rade a bol jej členom. Podpísal Deklaráciu slovenského národa prijatú 30. októbra 1918 na zhromaždení v Martine. Podporoval československú vzájomnosť a vznik spoločného štátu Čechov a Slovákov. Bol členom a podpredsedom Slovenskej ľudovej strany (1918). Potom vstúpil do Československej strany ľudovej, ktorú zastupoval v parlamente (1925–1939). Bol prívržencom vodcu strany Jána Šrámka, politiku centralizmu a čechoslovakizmu. Po vyhlásení autonómie Slovenska (6. októbra 1938) sa pripojil k Hlinkovej slovenskej ľudovej strane.

V roku 1933 mu bolo udelené čestné občianstvo mesta Bytča.

Zdroj: „Slovník historických osobností mesta Bytča“, oprac. Waldemar Oszczyda, Mesto Bytča, Bytča 2021
Spracoval: Waldemar Ireneusz Oszczyda

OKTÓBER 2023

TRESKOŇ Ladislav

* 10.05.1900 Petrovice

† 13.10.1923 Praha

umelec, maliar, ilustrátor, priekopník slovenskej grafiky

100. výročie úmrtia

Narodil sa v obci Petrovice (okres Bytča), v rodine miestneho notára. Rodina sa neskôr presťahovala do susednej obce Štiavnik. Učil sa na ľudovej škole v Bytči. Potom osem rokov na gymnáziu v Trenčíne. Krátko po maturite (1918) bol povolaný do rakúsko-uhorskej armády. Po absolvovaní vojenského výcviku a dôstojníckej školy vo Vespřem (Uhorsko), bol odvečený na taliansku frontu (Premariacco, Gagliano). Na konci prvej svetovej vojny

bol preložený do Grazu. Po vojne plánoval študovať výtvarníctvo. Na jar 1919 sa rozhodol vstúpiť ako dobrovoľník do československej armády. Zo slovenského Trenčína sa dostal do Karlových Varov, následne do Kroměříža a Kardašovej Řečicy. Po demobilizácii (október 1919) sa vrátil vlakom do Trenčína a odtiaľ do Bytče. Krátko na to sa stal študentom Akadémie výtvarných umení (AVU) v Prahe. Súčasne študoval na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Vzdelával sa tiež na Českom vysokom technickom učení na povolanie stredoškolského profesora kreslenia a deskriptívnej geometrie. Počas pražských štúdií sa angažoval v študentských spolkoch a organizáciách. Priatelil sa s inými slovenskými študentami umenia (J. Alexy, M. A. Bazovský, J. Koreska, Š. Polkoráb, Š. Straka, J. Pospíšil a bytčiansky rodák S. Biroš). Bol prijatý do Spolku slovenských umelcov. Spolu s J. Alexym a inými krajanmi založil umelecký spolok „Svojet“ a vydával obrázkový časopis, dvojmesačník. Stal sa čestným členom spolku P. Országha Hviezdoslava. Bol na študijných pobytoch v Drážďanoch (1921) a vo Viedni (1922). Koncom štúdia mal problémy so zdravím. Po zápise do posledného ročníka AVU vážne ochorel. Bol hospitalizovaný na infekčnom oddelení nemocnice v Prahe, kde talentovaný umelec zomrel na červienku. Jeho pozostatky boli pochované na cintoríne v Bytči. Počas veľmi krátkeho tvorivého života namaloval najmä v rokoch 1922-23 množstvo akvarel a olejomalieb. Venoval sa portrétom, krajinomalbami, grafike. Námety k tvorbe nachádzal okrem iného na rodnom Bytčiansku, v Očovej, Zvolene, Detve, Dobrotivej, Sliači, Hronseku, Lučenci, Banskej Bystrici. Tvoril pohľadnice. Zverejňoval práce v Mladom Slovensku, Díle, Slovenských pohľadoch, Lidových novinách a iných časopisoch. Diela vystavoval v Prahe a Martine. Mal posmrtnú výstavu v Bratislave (1924).

Napriek predčasne ukončenému životu sa dostal do dejín umenia ako priekopník slovenskej grafiky. Považovaný je za jedného z najvýznamnejších slovenských umelcov medzivojnového obdobia.

MARTINICKÝ Pavel

* 18.10.1923 Bytča

† 14.05.2017 Bratislava

stavebný inžinier, projektant inžinierskych stavieb

100. výročie narodenia

Učil sa v ľudovej škole a neskôr aj v meštianskej škole v Bytči. Po jej ukončení navštevoval rok súkromnú obchodnú školu v Žiline (1939-1940). Neskôr sa učil v stavebnej priemyslovke v Bratislave, ktorú ukončil maturitou (1944). Bol absolventom Vysokej školy technickej v Bratislave. Ako stavebný inžinier nastúpil do zamestnania v štátnom podniku Hydroconsult Bratislava (1951),

v ktorom sa v tomto čase vypracúval úvodný projekt vodného diela druhej vážskej kaskády s derivačným kanálom Hričov - Mikšová - Považská Bystrica – Nosice. V rámci tohto projektu riešil návrh kríženia tečúceho Bytčou vodného toku Petrovička s derivačným kanálom Hričov – Mikšová, ktorým odklonil časť tohto toku do lokality Popoliška a mimo mesto. Nové odľahčovacie rameno Petrovičky, ktoré navrhol, zachraňovalo Bytču pred častými, hrozivými a nebezpečnými povodňami a výrazne zmenilo tvár jeho rodného mesta.

Podieľal sa na výstavbe nových mostov, zriadených na odľahčovacom ramene Petrovičky do Malej Bytče a k lokalite Kaplnka, kde v rámci stavebných úprav územia bol zachytený vodný prameň, spevnená hrádza a vybudovaný oporný múr. V rámci riešenia nového koryta Petrovičky, navrhol privedenie vody z vodného zdroja pri Hliníku popod derivačný kanál Váhu do zásobníka vody na Ostrom vrchu a vybudovanie rozvodov pitnej vody pre Bytču. Podieľal sa na riešení odkanalizovania nového sídliska v Bytči.

Bol poverený projektom vodného diela (VD) Mikšová, hlavným inžinierom technického projektu VD Mikšová a prírodného kanála.

Ako projektant sa podieľal na projektoch viacerých významných vodohospodárskych diel, napr. VD Gabčíkovo - Nagymaros, VD Ružín, vodných dielach na riekach Váh, Hron, Hornád a iných.

Bol autorom viacerých odborných prác a článkov. Zomrel v Bratislave a je pochovaný v Slávičom údolí. Bol otcom dvoch synov: Pavla a Gabriela, ktorí žili v Bratislave.

MALLO (MALLYO) Jozef

*10.08.1744 Bytča

† 20.10.1818 Bijacovce

kňaz, archivár, knihovník, historik, spisovateľ, pedagóg, numizmatik

205. výročie úmrtia

Bol synom vdovy z Hliníka nad Váhom. Učil sa na gymnázium v Trnave (1753), Trenčíne (1758-1760) a Komárne. Stredoškolské vzdelanie ukončil v maďarskom meste Győr (slov. Ráb). Následne študoval v Trnave teológiu (1762-1766), právo a dejepis (1766-1767).

Pracoval ako právnik v advokátskej kancelárii Ondreja Szakmáry v Leviciach. Po návrate do Trnavy prednášal rímske a

štátne právo (1770). V r. 1771 vstúpil do premonštrátskej rehole v Jasove, kde absolvoval štúdium teológie. Vyučoval na rehoľných gymnáziách. Zamestnal sa ako knihovník a archivár kláštora v Jasove. Bol farárom v Mindszente (1780) a zástupcom dekana v Jasove (1810). Na konci života pôsobil ako farár a kanonik v Bijacovciach, v ktorých zomrel. Bol členom pobočky bernolákovského Slovenského učeného tovarištva v Rožňave (1794-1795). Venoval sa dejinám rádu premonštrátov v Uhorsku a kláštora v Jasove /Hungariae sacri kanonici .../, histórii opátstva benediktínov v Krásnej nad Hornádom (maď. Széplak) /Abbatia B. M. Virginus de Széplak ...- 1811/. Výsledky bádania zaznamenal v rukopisoch, ktoré nachádzajú sa v zbierkach Maďarského národného múzea v Budapešti. Zaoberal sa numizmatikou a vytvoril bohatú numizmatickú zbierku, ktorú zanechal kláštora v Jasove.

NOVEMBER 2023

MINÁRIK Jozef

*02.11.1868 Bánovce nad Bebravou

† 16.11.1923 Bratislava

lekár, slovenský vlastenec, spisovateľ, politik

155. výročie narodenia

Detstvo prežil v rodnom mesta. Navštevoval gymnázium v Trenčíne v ktorom maturoval (1926). Študoval na Právnickej a neskôr na Filozofickej fakulte UK v Bratislave (1935), ktorú nedokončil. Určitú dobu sa zdržiaval v Juhoslávii, u matky, ktorá sa po smrti jeho otca znovu vydala. Pracoval v redakciách viacerých časopisoch: Riportér (1933-1934), Postup (1934-1935), Slovenská politika (1935-1939), Slovenská pravda (1939-1943), Nové slovo (1939-1940), Nový svet (1943-1945), Čas v obrazoch (1945-1948). Bol dlhoročným redaktorom vydavateľstva Tatran (1948-1967).

Spoluzakladal literárnu skupinu „Utópia“ (1927-1930) v ktorej tvoril. Pôsoobil ako podpredseda Spolku mladých spisovateľov v Bratislave (1935-1937).

Prvé básne, prózu, fejtóny, recenzie a preklady zo srbskej a francúzskej literárnej tvorby zverejšňoval v časopisoch a zborníkoch od r. 1926. V r. 1933 vydal spolu s Alexandrom Pogorielovom jednoaktovú hru Stín. Ako Andrej Les vydal menší historicky román Sprisahanie v Prešporoku (1940). Knižne debutoval výberom krátkych noviel Smaragdový amulet (1946), ktorý obsahoval jeho práce z rokov 1929-1943. Po roku 1943 sa literárne odmlčal. Pod koniec života pripravil výber noviel Purpurový medveď, ktorý vyšiel už po jeho smrti (1967). Tak ako ďalšia zbierka noviel a poviedok Vášň (1970). V rukopise zanechal cyklus satirických prác Blatiny (1943-1944). Námety na prozaickú tvorbu presýtenú fantastickými motívmi a zaoberajúcu sa aj problematikou erotických vzťahov, čerpal najmä z bratislavského a juhoslovanského prostredia. V bohatej prekladateľskej činnosti sa venoval dielam juhoslovanských najmä srbochorvátskych ((I. Andrić, M. Krleža), českých (A. Stašek, A. Jirásek, J. Neruda, Z. Winter), španielskych a francúzskych spisovateľov (A. Dumas). Používal viaceré literárne pseudonymy, okrem iného: Andrej Les, M. Bánovský, I.M., Dr. Rafaelides a iné.

Detstvo a mladosť prežil v rodných Českých Budějoviciach, kde maturoval (1914). Po maturite študoval češtinu a francúzštinu na filozofickej fakulte českej univerzity v Prahe (1914-1916). Po prvej svetovej vojne a vzniku Československej republiky, pôsobil v rokoch 1919-1939 na Slovensku ako učiteľ v Bytči a Čadci, po-

POROD Ján

*27.04.1896 České Budějovice

† 04.11.1968 České Budějovice

pedagóg, školský inšpektor, publicista, spisovateľ, prozaik, prekladateľ

55. výročie úmrtia

Detstvo a mladosť prežil v rodných Českých Budějoviciach, kde maturoval (1914). Po maturite študoval češtinu a francúzštinu na filozofickej fakulte českej univerzity v Prahe (1914-1916). Po prvej svetovej vojne a vzniku Československej republiky, pôsobil v rokoch 1919-1939 na Slovensku ako učiteľ v Bytči a Čadci, po-

tom ako riaditeľ meštianskej školy vo Vrútkach a neskôr ako školský inšpektor v Žiline (od r. 1931). Po rozpade Československa (1939) sa vrátil do Čiech a pracoval ako školský inšpektor v Přesticiach a v Plzni. Venoval sa literárnej tvorbe, hlavne próze pre deti a bábkové divadlo. Počas pobytu na Slovensku napísal historickú novelu Hrdinovia z Trenčianskej a dva knižné výbery. Jeden z nich Poklad a iné povesti z okolia Veľkej Bytče (1928) vznikli počas pobytu na Bytčiansku. Druhý, Kysucké povesti (1930), sú z prostredia Kysúc. Bol úspešným autorom divadelných hier pre deti: Jánošík (1928), Do Sitna! (1928), Za matkou (1931) a Smrť Matúša (1932); bábkohier: Vyliečený Žgrľo (1933), Napravenie Horenosa (1935). Písal a podieľal sa na tvorbe školských metodických príručiek.

Zaoberal sa tiež literárnymi prekladmi z taliančiny a francúzštiny.

Do r. 1939 bol čestným predsedom Zväzu slovenského učiteľstva. Zaujímal sa a angažoval v osvetovú, ľudovovýchovnú a spolkovú prácu na Slovensku. Bol členom rôznych záujmových spolkov a združení, napr. Spolku školských inšpektorov na Slovensku, Kruhu priateľov detskej literatúry, Masarykovho ľudovovýchovného ústavu.

LÁNI Eliáš (Lány, Lanius, Petrus Petschius)

* 1570 Slovenské Pravno

† 05.11.1618 Bytča

básnik, náboženský spisovateľ, vysoký cirkevný hodnostár evanjelickej cirkvi, humanista

405. výročie úmrtia

Pochádzal pravdepodobne z meštianskej rodiny. Nižšie vzdelanie získal na školách v Turci. Potom študoval v Strážkach na Spiši, kde bol vysvätený za kňaza (1594) a pôsobil ako učiteľ. V 1595 roku sa stal rektorom v Jelšave a v 1597 roku pôsobil v Mošovciach ako evanjelický kazateľ. V roku 1602 **vypracoval nové zákony kontubernia turčianskeho a bol** zvolený za turčianskeho seniora (1602-1608). Získal značnú popularitu a vplyv medzi evanjelikmi na Slovensku (Horné Uhorsko). V roku 1605 bol povolaný uhorským palatínom Jurajom Thurzom do Bytče, kde vychovával jeho syna Imricha Thurzo a viedol slávne miestne evanjelické lýceum. Stal sa osobným radcom a kazateľom na palatínovom dvore (1608) V 1609 roku bol spolu s bratom Danielom (1571-1624) povýšený na šľachta a obdržal erb a armalés od uhorského kráľa Mateja II Habsburského, verejne vyhlásený v 1614 roku. Bol zvolený za trenčianskeho seniora a seniora žilinskej kontubernie (1609).

V 1610 roku sa zúčastnil synody zástupcov evanjelických zborov Horného Uhorska (Slovenska), ktorú do Žiliny zvolal a viedol palatín Juraj Thurzo. Synoda bola základom vytvorenia samostatnej cirkevnej organizácie evanjelikov na Slovensku, ktoré sa rozdelilo medzi tri superintendentencie (obvody, ako katolícke biskupstva). E. Láni bol na synode zvolený ako prvý superintendent Oravskej, Liptovskej a Trenčianskej stolice. Spolu s dvoma ďalšími superintendentmi (I. Abrahamides, S. Melik) preložil z nemeckého do slovenského jazyka katechizmus Martina Luthera (*Katechizmus D. M. Luthera z nemeckého jazyka na slovenský preložený od troch super attendentův*), ktorý venoval palatínovi J. Thurzo a jeho manželke. Preklad bol vydaný tlačou (1612) a zavedený do všetkých slovenských evanjelických zborov.

Obhajoval dohody potvrdzujúce náboženské slobody pred ostrihomským arcibiskupom Františkom Pongrácom a neskôr Petrom Pázmányom (obrana pod názvom *Malleus peniculi papistici – Kladivo na pápežský kyjak* – 1612).

Napísal množstvo náboženských spisov a humanistických traktátov (napr. traktát o ideálnej vrchnosti). Predniesol smútočný prejav na palatínovom pohrebe (*Kázání pohřební. Při Pohřbu... p. Jiřího Thurzy – 1617*). Preslávil sa aj literárnou činnosťou a básňami, z ktorých sa zachovalo len desať a jedna modlitba (o.i: *Auvech, Běda mně hříšnici, Hospodine, ochráne náš, Ač mne Pán Bůh ráci trstati*). *Aj to vd'aka tomu, že* boli uverejnené v dielach iných autorov. Zachované diela boli zhromaždené do spevníka *Cithara sanctorum*.

DECEMBER 2023

MIKS Jozef

* 12.06.1880 Bytča

† 19.12.1948 Trenčín

pedagóg, riaditeľ školy, skladateľ hudby, zbormajster, pestovateľ a šľachtiteľ ovocia

75. výročie úmrtia

Až k odchodu na dôchodok bol riaditeľom štátnej ľudovej školy v Bytči (1912-1940). Skladal detské piesne a hudbu k veršom a divadelným hrám bytčianskej poetky Sidónii Sakalovej (Mikuláš a Svätvečer). Bol vedúcim zmiešaného mestského spevokolu. Zaujímal sa o ovocinárstvo a pestovanie ovocia. Zaoberal sa krížením sort a vyšľachtil novú jablkovú odrodu. Bol funkcionárom Slovenskej ovocinárskej spoločnosti. Zúčastnil sa založenia okresnej pobočky ovocinárskeho zväzu v Bytči (1928) a stal sa jej jednatelom (tajomníkom). Organizoval odborné ovocinárske kurzy (1929). Bol českej národnosti, politický združeným v Československej strane ľudovej.

Pripomíname si:

RÁZUS Martin

* 18.10.1888 Liptovský Mikuláš

† 08.08.1937 Brezno

evanjelický kňaz, básnik, prozaik, publicista, dramatik, politik

135. výročie narodenia

Zdroj:

„Slovník historických osobností mesta Bytča“, oprac. Waldemar Oszczęda, Mesto Bytča, Bytča 2021

Waldemar Ireneusz Oszczęda

Napoleonové vojská v blízkosti Bytče... a možno aj v Bytči

Moja mama / pani Vlasta Andrejsková - Janišová /, narodená v roku 1924, mi skutočne hovorila, že na blízkom kopci za Váhom "Stráň" sa nachádza spevnená cesta ktorú vystavali asi ženisti Napoleonovho vojska, keď v roku 1812, teda už po bitke troch cisárov pri moravskom Slavkove.

Mal som vtedy cca 14-15 rokov a keď som sa na jar 1967-1968 vybral na kopec Stráň, tak tu "Napoleonskú cestu" som skutočne našiel. Bola vydláždená žulovými okruhliakmi asi z blízkeho Váhu, ktoré tam francúzski vojaci-ženisti navozili>. Ťažko si viem predstaviť, že vtedy by zopár obyvateľov Hrabového, či Hlbokého len - tak v kopci by dlaždili na tú dobu "luxusnú" cestu.

Ako som aj neskôr zistil, napoleonská cesta mala dve časti:

1. časť úsek H:rabové -Hlboké, po bočnom svahu Stráne ta cca 50 metrov nad úrovňou Váhu.

2.časť úsek Hlboké cez kopec Skalka" v smere na Hričov. V tejto časti fungovala ako jediná cesta v smere Hričov-Žilina práve táto historická komuniikácia ešte okolo roku 1970 fungovala pre bežnú premávku nákladných aut, ale aj bicyklov. !!! Na Skalke a aj pri vstupe do obce Hlboké boli historické kamenné mosty, ten na Skalke je tam ešte po dnešok. Francúzski stavitelia trasovali cestu v tomto mieste, lebo Váh sa v tom čase vylievala teda cesta ak by ju postavili nižšie, tak by bola nepriechodná.

V prílohe mám 2 obrázky, ako to mohlo na tej Napoleonskej ceste vypadáť. Bol to veľmi živý obraz, kde sa a nepresúvalo len vojsko, ale aj veľa obslužného personálu, hospodárske zvieratá, delostrelectvo, rôzne povozy a atď.

Cesta na pešo na trase Francúzsko - Moskva bola asi veľmi dobrodružná. Vojaci na oboch stranách netrpeli len zimou, ale aj rôznymi chorobami, dizenteriou, škvrnitým týfusom a pod. Francúzskych vojakov na výprave do Ruska zomrelo na choroby približne okolo 400 000 a rusov asi 100 000 ľudí.

Spracoval. Ing. Jozef Janiš.

Slovenskí vojnoví parašutisti XLV

Posledný diel 44 vyšiel v Spravodajcovi O KVV Banská Bystrica. Nových poznatkov z histórie je už tradične pomenej. Za zaznamenanie snád' stoja niektoré udalosti s parašutistickou stopou. V sobotu 21. 5. 2023 sa Tereziínskej tryzny v ČR zúčastnil bývalý tajomník KVV SR MUDr. **Ján Hanák (*1935)**. Vo svojom príhovore sa vrátil spomienkami na pobyt v Terezíne v roku 1945 (*pre vážnych záujemcov kniha Jano Hanák – Na tenkom ľade, str. 23 – 29, pozri i YouTube – Regionální televize Ústecko – 28. 5. 2023*). Jano stihol i účasť na odhalení pamätnej tabule genmjr. Ivanovi Ottovi Schwarzovi 27. 8. 2023 v Bytči. (Nezameňovať s čestným členom KVV BA – gen. Karlom Schwarzom † 2014 !). Odhaleniu boli prítomní i ďalší zástupcovia O KVV SR zo Žiliny. Bytča a okolie majú svoju „parašutistickú“ minulosť. Pôvodne tu mal pôsobiť výsadok **WOLFRAM**, z Kyjeva boli vysadené výsadky **Za rodinu (Za vlasť)** – vel. M. J. Saveljev, 21. 1. 45 v priestore Vrchrieka **Rodina (Vlasť)** – vel. A. A. Garnickij (veliteľ prieskumu u Rodiny bol **Jozef Haríň z EMBASSY**), **ARAP I.** – vel. A. J. Niščimenko (vysadený na Makove), **CHAN I.** – vel. plk. J. A. Frolov, (vysadená 1. 1. 1945 sev. Makov – Bumbálka/ Salajka), ... V Bytči žil do svojej smrti prísl. 2. čs. pdb **Ondrej Šamaj** (spoločne s I. O. Schwarzom od roku 2015 čestný občan Bytče), na Makove bol pochovaný 29. 12. 1944 veliteľ výsadku **EMBASSY – Karol Mladý**, nejasnosti o osude **Márie Petruňovej** ukrýva výsadok **Vincent TKÁČIK** z 17. 3. 1945 vysadený jv. Mazura. (*Vyčerpávajúco Stano Bursa – Operácie sovietskeho diaľkového letectva nad Slovenskom v rokoch 1944/45, Časť 1 – Mitchelly, nakl. Degart 2016*). Negatívne sa do histórie zapísal R. Mišutka/Mičura z výsadku **AROŠ I. (*1919 Štiavnik)**, atď ... Vzdialenosť **dom Jozefa Gabčíka, Poluvsie – Bytča** činí vzdušnou čiarou necelých 20 km. (*A pre skutočných bádateľov – v neďalekých Kolároviaciach sa narodil autor tohto bloku*). Z novodobej histórie – zoskoky na letisku Dolný Hričov (PŠČ 013 42) uskutočnili v minulosti i výsadkári 5. p ŠU Žilina. Za riekou Moravou sa mení zostava a narastá počet politických predstaviteľov a činiteľov, ktorí sa prichádzajú pokloniť pamiatke československých parašutistov na Resslovej ulici v Prahe. V roku 2019 sa tu objavil veľvyslanec Nemecka Ch. Israng, v roku 2021 nemecký prezident F. W.

Steinmeier, v roku 2023 nemecký minister obrany B. Pistorius. V máji 2023 tu bola „zadokumentovaná“ účasť najmladšieho brata britského kráľa Karla III. – princa Edwarda (*1964). Rozruch na „Resslovke“ spôsobil v roku 2018 redaktor i.Rozhlasu.cz Lukáš Řezník. „Zarámoval“ správu z kladenia vencov textom z piesne K. Kryla „Píseň neznámého vojína“. Polície ČR použila v roku 2006 názov „Anthropoid“ pri protikorupčnej akcii. Bez povšimnutia na druhej strane prebehla tlačou správa, že v **12/2019 boli ukradnuté pozostatky R. Heydricha** z berlínskeho Invalidenfriedhof z jeho neoznačeného hrobu. V lete 2023 sa objavila v ČR kniha „Zpackaný atentát“, autor Jan Berwid – Buquoy (vl. menom Kopecký). V 7/2023 sa objavil na internete príspevok „V tajných službách. Ťžké osudy špiónů v Československu (s@temnespravy)“. Slovenskou stopou je tu slovenská manželka ex NŠ 2. čs. pdb pplk. Karla Hlásného – **Eva Marholdová**. Ošetrovala raneného Hlásného pri prechode 2. čs. pdb do hôr. Až v roku 1959 sa učiteľka z Kremnice (Tisovca, Zvolena) dostala do USA, kde sa vydala za K. Hlásného. Karel Hlásný/Holan do roku 1979 vyučoval budúcich amerických agentov na Defense Language Institute v Monterey (*pozri Vojenské spravodajstvo Slovenskej republiky II. Powerprint Praha 2023, ISBN 978-80-7568-641-1, str. 85*).

Vladimír Gajdoš, KVVV Plzeň
(vladgaj@gmail.com)

Dňa 11.12.2023 sme si pripomenuli 100. výročie narodenia generál majora vo výslužbe Ivana Otta Schwartz. Zomrel 4.1.2018.

V piatok 15.12.2023 Ing. Jozef Janiš naištaloval sv. rodinu do zámockého parku. Počas zvyšku roka je socha umiestnená v reštaurácii La Storia.

Spracoval PhDr. Martin Gácik

Všetci mají jedno tablo, ja mám dve

1. Alojz Mozolík, 2. Marta Golbincová, 3. Božena Pobijaková, 4. Mária Kučárová, 5. Imrich Ceconik, 6. Mária Kolková, 7. František Červík, 8. Emília Michalcová, 9. Irena Kubová, 10. Pavol Polek, 11. Mária Šuchová, 12. Soňa Pastorková, 13. Marta Ritnošíková, 14. Eva Galvánková, 15. Peter Lalinský, 16. Vlasta Bačíková, 17. Anna Ferková, 18. Anna Malobická, 19. Jozef Macek, 20. Vladimír Čaplovič, riaditeľ, 21. Ján Kentoš, Triedny učiteľ, 22. Ivan Pánik, 23. Edita Kakódiová, 24. Mária Janečková, 25. Ivan Fašang, 26. Katarína Vallová (za vydata Kasagrandová), 27. Oľga Slivoňová za vydata Ballová, 28. Marta Plšková, 29. Darina Placková, 30. Benedikt Jurina

Maturanti z Trenčína

Pod fotkou uvádzame mená a bydlisko spolužiakov. Zoznam vznikol z iniciatívy spolužiakov v roku 1970. Stretnutie na výročie 50 rokov od maturity sa uskutočnilo 20. 06. 2000. Zo zoznamu citujeme: Belák Ján Nové Mesto nad Váhom, Bezáková Anna rodená Bezáková, Chynorany, Červenková Anna rodená Bieliková, Beluša, Červenková Anna rodená Biesiková, Kostolná, Babiaková Cila rodená Bujalková, Chynorany, Brzá Soňa rodená Černáková, Považská Bystrica, Langerová Jana rodená Čmárová, Žilina, Boková Mária rodená Drgová, Trenčín, Bieliková Anna rodená Futurová, Ladce, Rémová Jolana rodená Futurová, Ladce, Rémová Anna rodená Fabiková, Topoľčany, Pavelková Vlasta rodená Grambalová, Košice, Poláčková Zita, rodená Hanáková, Nové Mesto Nad Váhom, Poláčková Elena rodená Hladká, Kálnica, Lančaričová Zdena rodená Homolová, Trenčianská Teplá, Králiková Božena rodená Hrnčárová, Trenčín, Bušnisková Anna rodená Jamrichová, Nové Mesto nad Váhom, Vařejhová Zdena rodená Jarošová, Brno, Kotúčová Anežka rodená Karabcová, Nová Dubnica, Kotúčová Jola rodená Klačmanová, Žilina, Beláková Irena, rodená Kobydová, Motešice, Beláková Cecília rodená Krajíčková, Pertizánske, Kulová Emília rodená Masárová, Trenčín, Ježíková Oľga, rodená Masárová, Topoľčany, Žiaková Margita rodená Masná, Prievidza, Turčeková Štefka, rodená Mikolášová, Tuchyňa, Sučanská Libuša rodená Mikulová, Bratislava, Šmotláková Oľga rodená Mojtová, Žabokreky, Šilhánková Anna, rodená Mutalová, Dubnica nad Váhom, Muziga Štefan pri tomto mene je poznámka ONV finančný odbor Považská Bystrica, Halajová Terézia rodená Papierniková, Trenčín Faerová Judita rodená Pokorná, Stúrovo, Mária Rosová, Partizánske, Mierna Mária rodená Šeptáková, Ilava, Mierna Mária rodená Šišovská, Trenčín, Tomek Ludovít Košice, Zacková Anna rodená Zacková, Beluša, Záhranka Milan, Bratislava.

profesorka Durgalová Anna rodená Krajčová, Bratislava

Spracovala Janka Langerová, rodená Čmárová.

3. ročník Mikulášského behu na Tancovú

V nedeľu 3.12.2023 o 13:00 hod sa uskutočnil už 3.ročník Mikulášskeho behu na Tancovú. Na štart pretekov sa tento rok postavilo rekordných 148 bežcov a vyznávačov pohybu na čerstvom vzduchu. Organizátorom behu bola už tradične fb . skupina "Behači Bytča a okolie". Zraz účastníkov a výdaj štartových čísiel začal o 11:00 v parku zo studničkou na kaplnke v Bytči. Štartovné na preteky bolo symbolických 5 eur. Pri prezentácii dostávali pretekári darčeky od organizátorov, ženy dostali mikulášske čelenky s logom pretekov a muži mikulášske čiapky. Každý pretekár dostal štartové číslo, a v cieľi účastnícku pamätnú medailu. Tento rok sa beh konal po prvý krát súťažnou formou. Hodnotení boli prví traja v kategórii ženy a v kategórii muži. Trať pretekov dlhá zhruba 12 km s prevýšením 222m viedla už tradične od kaplnky v Bytči cez podjazd, ponad staré smetisko, až ku kaplnke na Tancovej. Na Tancovej bola občerstvovacia stanica, kde sa mohli súťažiaci občerstviť a pokračovať tou istou trasou do cieľa. V cieľi čakalo na bežcov bohaté občerstvenie, koláčiky, čaj, punč, varená klobáska. Tento rok sa organizátori rozhodli spojiť beh aj so zbierkou pre Mišku Ozánikovou, ktorá bojuje s ťažkou chorobou. Podarilo sa vyzbierať krásnych 2400 eur. Najstarší účastník behu bol ročník 1957 a najmladší 2017. Výsledky, kategória ženy: 1. Janka Ondrušová 2. Ivana Švalcová Vršanová 3. Martina Migilová Muži: 1.Peter Ďurkech 2. Miroslav Bednárík 3. Peter Randa. Absolútnym víťazom pretekov sa stal Peter Ďurkech s časom 48:19 min.

Spracoval Martin Mahút

Milí čitatelia,

hovorí sa, že všetko sa raz skončí a ja dodávam, že v tom najlepšom by sa malo prestať. A preto som sa rozhodol skončiť s pravidelným prispievaním do GALZAPRESSu. Podpísal sa na tom vek a hlavne moje zdravie. Keď som pred 10-timi rokmi začínal, mal som obavy, ako to dopadne, ale s odstupom času mám z toho všetkého dobrý pocit. Neľutujem, že som odhalil kúsok toho svojho „JA“ a že som mohol takto verejne prezentovať svoje nápady a pocity. Chce to aj kúsok kumštu a odvahy. Mojm pokračovateľom bude syn Miško, ktorému týmto želám veľa zdraru a dobrých nápadov.

Zaujímavosti a novinky okolo nás:

*Pohrebná služba KONEČNÁ s.r.o. poskytuje kompletne služby od mŕtvoly až po hrob. Zabezpečuje všetky náležitosti spojené s pohrebom a následným karom. Spokojnosť zákazníka je ich prvoradá úloha, uvidíte: „s nimi je radosť zomrieť.“

*Prepravná spoločnosť FEKALITO a.s. zabezpečuje odvoz fekálneho odpadu rôzneho druhu. Rýchly odvoz – nízke ceny a po celý rok žiadne zmeny. Držíme sa hesla: „Vy tvoríte a my likvidujeme = konečné riešenie.“

*Záhradkárské potreby oznamujú zákazníkom, že na jarnú sezónu zabezpečili bohatý výber semien. Záujemkyniam o mužské semeno radíme, aby sa obracali výlučne na súkromných darcov alebo na spermobanku, ďakujeme.

*Chcete v januári a februári zažiť perfektnú zimu u nás doma, na Slovensku? Prestaňte kúriť!

*Predajňa erotického tovaru TOP LOVE upozorňuje zákazníkov, aby ich výrobky používali len na to, na čo sú určené, pretože sa množia reklamácie kvality. Dôvodom je nevhodné používanie výrobku, napr. ako hračka pre deti do 3 rokov, vibrátory sa používajú v stavebníctve pri betonárskych prácach a podobne.

Nevhodne použitý tovar preto nepodlieha reklamačnému poriadku a nemôže byť vymenený a ani vrátený.

*Konzumenti alkoholu sa konečne dočkali, František Chlastal a Daniel Pípa z Krvavých Šenkov zakladajú stranu SOS – Strana opitých Slovenska. Chcú zjednotiť konzumentov tvrdého alkoholu, vína a piva do jedného celku. Ich cieľ je dostať sa do parlamentu, čo nebude až taký problém, pretože už dnes majú veľa priaznivcov aj v iných stranách.

*Upozornenie pre dovolenkárov Oceánie, konkrétne Papuy-Novej Guinei na nebezpečenstvo ohrozujúce ich životy. Tam žijúci kmeň MASOJEDOV unáša turistov za účelom zjedenia. Malá ukážka obedového menu domácej kuchyne: sušený beloch s francúzskou horčicou, zaváraný černoč v kyslom náleve, marinovaný aziat s flambovanou zeleninou, prírodný rezeň de luxe zo stehna pôvodného obyvateľa ostrova. Malá časť obyvateľstva je vegetariánska – konzumuje iba mäsožravé rastliny, ale to je iba malá útecha pre tých, čo si nedajú povedať. Pamätajte, že nie je dôležité ohúriť všetkých cenou, ale vrátiť sa celý domov.

Hovnocuc

Keď nás míňa, chytáme si nosy,
akoby nás ten smrad o to prosil,
likviduje odpad v zime, v lete
príde vždy, keď toho veľa naser....

Smrť

Príde často nečakane,
ani nevieš ako,
srdce zmĺkne, oči zhasnú,
a zostane ticho.

Polícia

Je to známy štátny orgán,
ide z neho vážne strach,
s rešpektom sa naň pozerá,
bežný občan, darebák aj vrah.

Fazuľa

Polievočka z fazule,
každé bruško naduje,
a keď ide z tela von,
smrdí po nej celý dom.

Myšlienka na záver: „Nesmúťme za tým, čo je teraz dobré a pekné, ale tešme sa na to, čo príde, možno to bude lepšie a krajšie.“

VL

DOPREČÍTANIA!

VL

Recepty

Zemiakové pirohy plnené kyslou kapustou

Suroviny:

CESTO: 500 g zemiaky 250 g polohrubá múka 0.5 KL soľ 1 ks vajce 1 ks žĺtok

PLNKA: 2 PL olej alebo bravčová masť 1 ks cibuľa 300 g kyslá kapusta podľa chuti cukor

NA VRCH: 2 PL olej alebo bravčová masť 1 ks veľká cibuľa

Postup:

Zemiaky uvaríme v šupke, zlejeme a necháme ich vychladnúť. Potom si pripravíme plnku: v hrnci s pokrievkou zahrejeme tuk, pridáme nadrobno naseknú cibuľu a opražíme ju do sklovita. Kapustu zlejeme, ak je príliš slaná prepláchneme ju vodou, pokrájame na menšie kúsky a pridáme ju k cibuli. Kapustu posypeme trochou cukru, orestujeme ju asi 10 minút, podlejeme asi deci vody a zakrytú ju dusíme na slabom plameni asi 20 minút. Necháme vychladnúť. Cesto: na dosku nasypeme múku, pridáme soľ, vajce a žĺtok a navrch postrúhame očistené, uvarené zemiaky. Spracujeme

hladké nelepivé cesto, ktoré rozdelíme na dve časti. Z každej časti vyvaľkáme tenký plát (2-3 mm) a pomocou väčšieho pohára alebo formičky na pirohy vykrajujeme kruhy, do ktorých stredu nanesieme približne lyžičku kapustovej plnky, preložíme a okraje dobre uzavrieme (pritlačíme) vidličkou. Pirohy necháme odpočívať na pomúčenej doske, kým sa začne variť voda vo väčšom hrnci, ktorú sme dobre osolili. Na panvici zahrejeme tuk a pridáme nadrobno nasekanú cibuľu, ktorú zľahka osolíme a na strednom plameni opečieme do zlato-hneda. Pirohy vložíme do vriacej vody, keď vyplávajú na povrch varíme ich zhruba 5 minút. Uvarené pirohy preložíme dierovanou lyžicou na tanier, posypeme ich opraženou cibuľou a servírujeme.

Škoricové lievance s karamelizovanými jablkami

Suroviny:

JABLKÁ: 2 ks väčšie jablko 2 PL maslo 1 PL hnedý cukor 1 PL med 0.5 KL škorica

LIEVANCE: 180 ml kefir 50 g maslo 1 ks vajce 60 g jablkové pyré 180 g hladká múka 2 PL práškový cukor 1 KL kypriaci prášok 1 KL jedlá sóda 1 štipka soľ 1 KL škorica

Postup:

Jablká očistíme, zbavíme jadrovníka a pokrájame ich na menšie kocky. Na panvici zahrejeme maslo, pridáme jablká, ktoré dobre premiešame s maslom, a potom pridáme cukor, med, škoricu a všetko spolu povaríme na miernom plameni zhruba 10 minút. Na lievance si najskôr v odmerke vymiešame kefir, rozpustené maslo, jablkové pyré a vajce. Do misky potom preosejeme múku, práškový cukor, kypriaci prášok, sódu, soľ a škoricu. Sypké suroviny premiešame, prilejeme kefirovú zmes a vymiešame hladké hustejšie cestíčko. Z cesta potom na kvapke masla a oleja pečieme menšie lievancečky z každej strany do zlato-hneda. Voňavé škoricovo-jablkové lievance podávame posypané karamelizovanými jablkami.

Spracovali Šperkovci

Vydáva: **Občianske združenie GALZA**

IČO vydavateľa: 42 220 548

Sídlo vydavateľa: SNP 894/1, 014 01 Bytča

Evidenčné číslo: EV 4884/13

Redakčná rada: PhDr. Martin Gácik,

Barbora Šperková, Ing. Juraj Hikl.

Nepredajné. Bez apretácie. Kvartálnik.

Náklad: 100 kusov. Číslo vydané: december 2023

ISSN 1339-4975

9 771339 497007